

**ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ
ДОКУМЕНТІВ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ
Стратегія розвитку Білгород-Дністровської
міської територіальної громади на період до
2027 року та Плану заходів на період до 2027
року з її реалізації**

ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ДОКУМЕНТІВ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

**Стратегія розвитку Білгород-Дністровської міської
територіальної громади на період до 2027 року та Плану
заходів на період до 2027 року з її реалізації**

Виконавці:

к.с.-г.н., доцент, магістр з екології,
голова ГО «Зелена мережа».
Світлана ЯРОЩУК

д.е.н, професор , голова ГО
«Платформа розвитку громад»
Вікторія МЕДВІДЬ

к.с.-г.н., доцент, магістр з екології
Роман ЯРОЩУК

Білгород-Дністровська міська територіальна громада

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	5
1.1. Стратегічні, операційні цілі та завдання Стратегії	5
1.2. Узгодженість Стратегії розвитку з програмними та стратегічними документами	6
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО	15
2.1. Ґрунтово-кліматичні умови	15
2.2. Атмосферне повітря	16
2.3. Водні ресурси	17
2.4. Біорізноманіття (флора та фауна)	18
2.5. Об'єкти культурної спадщини	19
2.6. Природно-заповідний фонд (Dnistrovskyi Lyman (UA0000141))	20
2.7. Відходи	20
2.8. Матеріальні активи	21
2.9. Здоров'я населення	22
2.10. Прогнозні зміни, якщо документ державного планування не буде затверджено	23
РОЗДІЛ 3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)	26
РОЗДІЛ 4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)	32
РОЗДІЛ 5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА	39

МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ’ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	
РОЗДІЛ 6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ’Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ	47
РОЗДІЛ 7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ’ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	53
РОЗДІЛ 8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ)	55
РОЗДІЛ 9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ’Я НАСЕЛЕННЯ	58
Резюме нетехнічного характеру	62
Список використаних джерел	64

РОЗДІЛ 1

ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЙОГО ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

1.1. Стратегічні, операційні цілі та завдання Стратегії

Стратегічне бачення розвитку Білгород-Дністровської громади є основою для формування стратегічних цілей, які, в свою чергу, покликані консолідувати зусилля влади, бізнесу і громадянського суспільства задля сталого розвитку громади. Стратегічні цілі утворюють рамки, в яких прийматимуться рішення щодо оперативних цілей та заходів.

Стратегічне бачення розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади досягається через реалізацію чотирьох стратегічних цілей:

Стратегічна ціль 1. Громада з ефективним і прозорим врядуванням, що базується на активній громадській участі та розвинених механізмах соціального партнерства.

Стратегічна ціль 2. Комфортне, безпечне, доступне середовище для мешканців та гостей громади та просторовий розвиток.

Стратегічна ціль 3. Економічне самодостатнє місто зі стабільним добробутом населення.

Стратегічна ціль 4. Білгород-Дністровський – культурний та туристичний центр Півдня України.

Кожна стратегічна ціль – це бажаний результат цілеспрямованої діяльності у вирішенні ключової проблеми з оптимальним використанням ресурсів громади.

1.2. Узгодженість Стратегії розвитку з програмними та стратегічними документами

Сталим є розвиток, що задовольняє потреби суспільства, не ставлячи під загрозу спроможність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Тобто в основі лежать права людини на життя та повноцінний розвиток. Це система взаємоузгоджених управлінських, економічних, соціальних, природоохоронних заходів, спрямованих на формування системи суспільних відносин на засадах довіри, партнерства, солідарності, консенсусу, етичних цінностей, безпечного навколишнього середовища, національних джерел духовності.

25 вересня 2015 року держави-члени Організації Об'єднаних Націй погодили 17 Цілей сталого розвитку (далі – ЦСР) в рамках Порядку денного у галузі розвитку на період після 2015 року. ЦСР, побудовані на основі Цілей розвитку тисячоліття – глобальної програми, що реалізовувалася з 2000 до 2015 року, будуть орієнтиром до 2030 року у впровадженні засад сталого розвитку на глобальному рівні.

У процесі визначення цілей розвитку громади, відповідних завдань та показників на довгострокову перспективу необхідно враховувати глобальні орієнтири сталого розвитку, принципи сталого розвитку та суспільну думку щодо бачення майбутнього розвитку. У відповідності до цього у табл. 1.1. наведено узгодженості оперативних цілей Стратегії та Цілей сталого розвитку до 2030 р.

1. Подолання бідності.
2. Подолання голоду.
3. Міцне здоров'я.
4. Якісна освіта.
5. Гендерна рівність.
6. Чиста вода та належні санітарні умови.
7. Відновлювальна енергія.
8. Гідна праця та економічне зростання.
9. Інновації та інфраструктура.
10. Скорочення нерівності.
11. Сталий розвиток міст та спільнот.
12. Відповідальне споживання.
13. Боротьба зі зміною клімату.
14. Збереження морських екосистем.
15. Збереження екосистем суходолу.
16. Мир та справедливість.

Партнерство за ради стійкого розвитку.

Національна система стратегічного планування базується на узгодженій системі координації процесів стратегічного планування на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Стратегія Державного регіонального розвитку до 2027 р.: «Розвиток та єдність, орієнтовані на людину».

У табл. 1.2. наводиться узгодження Оперативних цілей Державної стратегії регіонального розвитку до 2027 р.: «Розвиток та єдність, орієнтовані на людину» та Оперативних цілей Стратегії.

Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2027 року: «Розвиток та єдність, орієнтовані на людину» включає три Стратегічні цілі:

1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах.
2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.
3. Ефективне людиноцентричне багаторівневе врядування.

До Оперативних цілей Державної Стратегії регіонального розвитку до 2027 р. відносяться:

Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь

Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах

Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, ВПО та інших вразливих груп

Інфраструктура, стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів

Сильна, спроможна та конкурентоздатна регіональна економіка

Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади з урахування практик ЄС . Розвиток різних форм співробітництва та управління публічними інвестиціями

Таблиця 1.1

Аналіз узгодженості операційних цілей Стратегії розвитку Стратегія розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на період до 2027 року з її реалізації та Цілей сталого розвитку до 2030 р.

Глобальні цілі сталого розвитку до 2030 р.	1.1. Ефективне, прозоре та відкрите міське врядування	1.2. Дієва взаємодія органів місцевої влади, інститутів громадянського суспільства та підприємницьких структур на засадах партнерства	1.3. Розвиток громадянського суспільства	2.1. Сталий просторовий розвиток та екологічна безпека громади	2.2. Якісна система надання комунальних послуг, благоустрій території громади, що орієнтовані на задоволення потреб мешканців міста	2.3. Удосконалена транспортна система громади. Забезпечення розвитку мікробільності	2.4. Сталий енергетичний розвиток громади	2.5. Доступні, комфортні, безпечні умови проживання, відпочинку та дозвілля	3.1. Економічне зростання промислового виробництва та сфери послуг, для залучення інвестицій	3.2. Захист економічних інтересів малого і середнього підприємництва	4.1. Відродження, збереження та розвиток культурно-історичної спадщини громади	4.2. Розвиток туристичного потенціалу
				++					+++	+++		++
				++					++	++		++
					++			+++				
					++			++				
	++	++	++			++						
					++			+				

ЗВІТ SEO Стратегії розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на період до 2027 року з її реалізації

7 ЕНЕРГІЯ 				+++								
8 РОБІТІ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ 				++					+++	+++		++
9 ІННОВАЦІЇ ТА ІНФРАСТРУКТУРА 				++	++	++		++				
10 ЗМЕНШЕННЯ НЕРІВНОСТІ 	++	++	++			++						
11 МІСТА ТА ГОРОДИ, ЩО ЖИВУТЬ ВІДПОВІДНО ДОПРИНІСКОМУ РОЗВИТКУ 	++	++	++	+++	++	++	++	++	++	++	++	++
12 ВІДПОВІДАЛЬНЕ СПОЖИВАННЯ 				+++								
13 ЗАХИСТ ПЛАНЕТИ 				++								
14 ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЯ ПІД ВОДОЮ 				+								
15 ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЯ НА ЗЕМЛІ 				+								
16 МІР І СПРАВЕДИВІСТЬ 	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++
17 СПІВРОБІТСТВО ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ 	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++

Таблиця 1.2

Аналіз узгодженості Оперативних цілей Стратегії та Оперативних цілей Державної Стратегії регіонального розвитку до 2027 р. «Розвиток та єдність, орієнтовані на людину»

Оперативні цілі Державної стратегії регіонального розвитку до 2027 р.	1.1. Ефективне, прозоре та відкрите міське врядування	1.2. Дієва взаємодія органів місцевої влади, інститутів громадянського суспільства та підприємницьких структур на засадах партнерства	1.3. Розвиток громадянського суспільства	2.1. Сталий просторовий розвиток та екологічна безпека громади	2.2. Якісна система надання комунальних послуг, благоустрій території громади, що орієнтовані на задоволення потреб мешканців міста	2.3. Удосконалена транспортна система громади. Забезпечення розвитку мікромобільності	2.4. Сталий енергетичний розвиток громади	2.5. Доступні, комфортні, безпечні умови проживання, відпочинку та дозвілля	3.1. Економічне зростання промислового виробництва та сфери послуг, для залучення інвестицій	3.2. Захист економічних інтересів малого і середнього підприємництва	4.1. Відродження, збереження та розвиток культурно-історичної спадщини громади	4.2. Розвиток туристичного потенціалу
Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++
Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах		++										

ЗВІТ СЕО Стратегії розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на період до 2027 року з її реалізації

Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, ВПО та інших вразливих груп					+	++		++				
Інфраструктура, стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів					++	++		+++				
Сильна, спроможна та конкурентоздатна регіональна економіка									+++	+++		
Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади з урахування практик ЄС	++	++	++									
Розвиток різних форм співробітництва та управління публічними інвестиціями	++	++	++	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Таблиця 1.3.

Аналіз узгодженості Оперативних цілей Стратегії та Оперативних цілей Стратегії відновлення та розвитку Одеської області на період 2021-2027 р.

Оперативні цілі Стратегії розвитку Одеської області до 2027 р. (пропонована структура)	1.1. Ефективне, прозоре та відкрите міське управління	1.2. Дієва взаємодія органів місцевої влади, інститутів громадянського суспільства та підприємницьких структур на засадах партнерства	1.3. Розвиток громадянського суспільства	2.1. Сталий просторовий розвиток та екологічна безпека громади	2.2. Якісна система надання комунальних послуг, благоустроїв територій громади, що орієнтовані на задоволення потреб мешканців міста	2.3. Удосконалена транспортна система громади. Забезпечення розвитку мікромобільності	2.4. Сталий енергетичний розвиток громади	2.5. Доступні, комфортні, безпечні умови проживання, відпочинку та дозвілля	3.1. Економічне зростання промислового виробництва та сфери послуг, для залучення інвестицій	3.2. Захист економічних інтересів малого і середнього підприємництва	4.1. Відродження, збереження та розвиток культурно-історичної спадщини громади	4.2. Розвиток туристичного потенціалу
1.1. Створення базових передумов для ефективного ведення бізнесу									+++	+++		++
1.2. Імплементація активаторів економічного зростання		++	++						+++	+++		++
1.3. Трансформація економіки регіону									+++	+++		
2.1. Покращення якості життя населення					+++	++		+++				
2.2. Підвищення продуктивності	++	++	++						++	++		
2.3. Забезпечення згуртованості	++	+++	+++									
3.1. Впровадження планування і моніторинг	+	+	+	++	+	+	+	+	+	+	+	+
3.2. Забезпечення ресурсів для відновлення та розвитку територій									++	++		++
3.3. Налаштування екосистеми належного управління	+++	++	+									

Стратегія відновлення та розвитку Одеської області на період 2021-2027 р. передбачає досягнення таких стратегічних та оперативних цілей розвитку регіону:

Стратегія регіонального розвитку Одеської області до 2027 р.

Економіка

1.1. Створення базових передумов для ефективного ведення бізнесу

1.2. Імплементация активаторів економічного зростання

1.3. Трансформація економіки регіону

Людський капітал

2.1. Покращення якості життя населення

2.2. Підвищення продуктивності

2.3. Забезпечення згуртованості

Врядування

3.1. Впровадження планування і моніторинг

3.2. Забезпечення ресурсів для відновлення та розвитку територій

3.3. Налаштування екосистеми належного врядування

Стратегія узгоджується зі Стратегією регіонального розвитку Одеської області. Оцінка узгодженості Оперативних цілей Стратегії із наведеними вище Оперативними цілями Стратегії відновлення та розвитку Одеської області на період 2021-2027 р. здійснена у таблиці 1.3.

Стратегія розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади на період до 2027 року (далі – Стратегія) є документом стратегічного планування місцевого рівня, що визначає стратегічні, оперативні цілі та завдання для сталого розвитку територіальної громади.

Законодавчим підґрунтям розроблення Стратегії є:

Конституція України; Закон України «Про засади державної регіональної політики»; Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій»; Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»; Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність»; Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»; Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»; Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України»; Закон України «Про Генеральну схему планування території України»; Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку»; Законом України «Про екологічну мережу України» (відповідно до пункту 4 статті 15 Закону України «Про екологічну мережу»; Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»;

Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 р. № 940.

Національна економічна стратегія на період до 2030 року, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179; Національна

стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.05.2021 № 366-р.; Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 № 1363-р.; Водна стратегія України на період до 2050 року, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.11.2022 № 1134-р.; Енергетична стратегія України до 2050 року, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2023 № 373-р.; Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.09.2019 № 688-р.; Державна стратегія управління лісами України на період до 2035 року, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р.; Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року та план заходів щодо її реалізації, схвалені Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 № 1467-р.; Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 526-р.; Стратегія демографічного розвитку України на період до 2040 року, затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2024 року № 922-р; Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2021 № 443-р.; Про затвердження плану заходів з реалізації Дорожньої карти реформування управління публічними інвестиціями на 2024-2028 роки, затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів від 18 червня 2024 року № 588-р; Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2022 № 252 «Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану»; Постанова Кабінету Міністрів України від 04.08.2023 № 816 «Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів»; Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року, схвалені Указом Президента України від 30.09.2019 № 722/2019; Стратегія людського розвитку, затверджена Указом Президента України від 02.06.2021 № 225/2021; Указ Президента України від 08.11.2019 № 837/2019 «Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави»; Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 № 79 «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації»; Стратегії відновлення та розвитку Одеської області на 2021 -2027 роки розроблено Робочою групою з розробки Стратегії комплексного повоєнного відновлення, створеною за Розпорядженням начальника Одеської обласної військової адміністрації №476/А-2023 від 14.07.2023, за підтримки Швейцарсько-українських проєктів "Децентралізація для розвитку демократичної освіти" (DECIDE), який реалізується в Україні ГО DOCCU у

партнерстві з Цюрихським педагогічним університетом (Швейцарія), "Згуртованість та регіональний розвиток України" (UCORD) за фінансової підтримки Швейцарії, представленої Швейцарським бюро співробітництва в Україні та їх підрядника консалтингової компанії CIVITTA;

Наказ Міністерства розвитку громад та територій від 21.12.2022 № 265 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад»;

Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 № 173 «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів», який зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 24.06.1996 за №379/1404;

інші закони України, акти Президента України, Кабінету Міністрів України, а також міжнародні угоди України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

В основу розроблення Стратегії закладено принципи управління, орієнтованого на результат (Result-Based Management, RBM) – методології планування та моніторингу реалізації державної політики, що орієнтується на розв'язання нагальних суспільних проблем або задоволення потреб груп бенефіціарів, сфокусована на досягненні результату та дає змогу рухатись до нього у оптимальний спосіб.

Стратегія узгоджується з стратегічними і оперативними цілями стратегічних документів державного та регіонального рівня: Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695, оновлено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 р. № 940 «Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки») та Стратегії відновлення та розвитку Одеської області на 2021 -2027 роки розроблено Робочою групою з розробки Стратегії комплексного повоєнного відновлення, створеною за Розпорядженням начальника Одеської обласної військової адміністрації №476/А-2023 від 14.07.2023, за підтримки Швейцарсько-українських проєктів "Децентралізація для розвитку демократичної освіти" (DECIDE), який реалізується в Україні ГО DOCCU у партнерстві з Цюрихським педагогічним університетом (Швейцарія), "Згуртованість та регіональний розвиток України" (UCORD) за фінансової підтримки Швейцарії, представленої Швейцарським бюро співробітництва в Україні та їх підрядника консалтингової компанії CIVITTA. З метою досягнення стратегічних цілей у сфері зміни клімату відповідно до п.29 та п.35 «Операційного плану заходів з реалізації у 2024–2026 роках Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року» Білгород-Дністровською міською радою включено до проєкту Стратегію питання адаптації до зміни клімату та передбачені відповідні заходи.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО

2.1. Ґрунтово-кліматичні умови

Білгород-Дністровська міська територіальна громада розташована в південно-західній частині Одеської області, на правому березі Дністровського лиману, в 20 км від Чорного моря та в близькості до курортно-рекреаційної зони півдня України (селищ Затока, Сергіївка, Курортне). Розташування громади у межах Причорноморської низовини та південного степу зумовлює переважання чорноземних ґрунтів різної гранулометричної будови та солонцюватості, які відзначаються високою природною родючістю.

Середньорічна температура повітря в регіоні становить $+10,8^{\circ}\text{C}$. Літні місяці характеризуються високими температурами: у липні середня температура повітря досягає $+22...+24^{\circ}\text{C}$, а в окремі дні може перевищувати $+35^{\circ}\text{C}$. Взимку середня температура січня коливається в межах $-1...+2^{\circ}\text{C}$, хоча можливі короткочасні похолодання до -15°C .

Останні десятиліття спостерігається тенденція до підвищення середньорічної температури, що свідчить про зміну клімату та необхідність адаптації до нових умов. Збільшення середньої температури впливає на тривалість вегетаційного періоду, змінює умови вирощування сільськогосподарських культур та сприяє частішим посухам.

Середньорічна кількість опадів у Білгород-Дністровській громаді становить 340-470 мм, що є досить низьким показником для регіону. Найбільша кількість опадів випадає у червні та листопаді, тоді як у літні місяці часто спостерігаються тривалі періоди бездощів'я.

Відносна вологість повітря в регіоні зазвичай коливається в межах 65-75%, а у зимовий період може перевищувати 80%. Високі температури влітку у поєднанні з низькою кількістю опадів створюють умови для посух та підвищеного ризику лісових і степових пожеж.

Протягом року в регіоні переважають північні та північно-західні вітри в зимовий період та південно-західні вітри в літній сезон. Середня швидкість вітру становить 5-7 м/с, однак у зимові місяці можливі пориви до 15-20 м/с, що може спричиняти хуртовини та ускладнювати транспортне сполучення.

Вітрова ерозія є серйозною проблемою для громади, особливо в умовах недостатнього рівня озеленення та збереження захисних лісосмуг. Інтенсивні пориви вітру сприяють поширенню пилових бур та ерозійним процесам.

Кліматичні ризики та екологічні загрози. Серед основних кліматичних ризиків для Білгород-Дністровської громади можна виділити часті посухи та суховії, які створюють значні проблеми для господарства. У літні місяці можливі

періоди без опадів тривалістю до 30-40 днів, що призводить до втрат присадибного врожаю та погіршення стану рослинності.

Зимові погодні умови можуть супроводжуватися ожеледдю, сильними поривами вітру та хуртовинами, що ускладнює функціонування інфраструктури та життєдіяльність населення. Підвищення рівня води в Дністровському лимані створює ризик підтоплення прибережних територій, особливо у періоди сильних штормів або інтенсивних злив.

Крім того, зміна клімату сприяє збільшенню частоти екстремальних погодних явищ, таких як шквали, буревії, аномально високі температури та градини. Це може призводити до значних матеріальних збитків та шкоди для господарства і природних екосистем.

Вплив зміни клімату на громаду. Кліматичні зміни мають значний вплив на екологічну та соціально-економічну ситуацію в громаді. Підвищення середньорічної температури сприяє збільшенню випаровування та зменшенню запасів вологи у ґрунті, що ускладнює вирощування багатьох присадибних культур.

Погіршення кліматичних умов може впливати на здоров'я населення. Збільшення кількості днів із високими температурами може спричинити теплові удари, загострення серцево-судинних та респіраторних захворювань. Вплив забруднення повітря в умовах підвищеної температури також може спричинити збільшенню захворюваності серед населення.

2.2. Атмосферне повітря

Якість атмосферного повітря на території в Білгород-Дністровській громаді в цілому знаходиться в межах нормативних показників, однак спостерігаються локальні зони підвищеного забруднення. Громада, розташована в Одеській області, має специфічні фактори, що впливають на стан повітря, серед яких промислові викиди, транспортне навантаження та природні процеси. До основних забруднювачів атмосферного повітря в громаді можуть належати:

Автотранспорт. Через значний потік транспорту, особливо в центральній частині міста, рівень викидів забруднюючих речовин, таких як оксид вуглецю, оксиди азоту та тверді частки, залишається високим. Старі автомобілі з низькоефективними системами очищення вихлопних газів є значним джерелом забруднення.

Поганий стан доріг у Білгород-Дністровській громаді значно впливає на рівень викидів шкідливих речовин в атмосферу. Через нерівності, вибоїни та неналежне покриття автомобілі змушені часто гальмувати, пришвидшуватись і маневрувати, що призводить до збільшеного споживання пального та, відповідно, підвищених викидів оксидів азоту, оксиду вуглецю та твердих часток. Крім того, зношені дороги сприяють підвищенню кількості пилу в повітрі, особливо у суху погоду, що негативно позначається на якості повітря та здоров'ї мешканців. Вібрації та удари від нерівного покриття також

спричиняють прискорене руйнування автомобілів, що може призводити до витоку мастил та інших токсичних речовин, що додатково забруднюють повітря та ґрунти.

Промислові підприємства. На території громади функціонують підприємства, що використовують енергетичні ресурси та виділяють шкідливі речовини в атмосферу. Основними забруднювачами є ВАТ «Гемопласт», ПАТ «Завод Тіра» та котельні комунальних підприємств. Найбільші обсяги викидів припадають на діоксид сірки, неметанові леткі органічні сполуки та оксиди азоту.

Житлово-комунальний сектор. Значний вплив на якість повітря має опалення житлових будинків та підприємств, особливо в холодний період року. Використання твердого палива (вугілля, дрова) сприяє зростанню концентрацій оксиду вуглецю, діоксиду сірки та зважених часток у повітрі.

Сільськогосподарська діяльність сусідніх територіальних громад. Інтенсивне використання мінеральних добрив, спалювання стерні та обробка полів пестицидами також можуть спричиняти забруднення повітря. Пилові бурі, які часто виникають у періоди посух, особливо на незахищених ґрунтах, додають у повітря велику кількість дрібнодисперсних частинок.

Підвищений рівень забруднення повітря в громаді може призводити до негативних наслідків для здоров'я населення. Зокрема, збільшення концентрації твердих частинок може спричинити розвиток захворювань дихальної системи, алергій та серцево-судинних хвороб. Високий рівень діоксиду азоту (NO₂) може спричиняти подразнення слизових оболонок і негативно впливати на дітей та людей похилого віку. Крім того, забруднення атмосферного повітря впливає на екосистеми, знижуючи продуктивність рослинного покриву, спричиняючи кислотні дощі та зміну ґрунтового складу. Довготривалий вплив токсичних речовин може призводити до погіршення стану зелених насаджень і зменшення біорізноманіття.

2.3. Водні ресурси

Основним водним об'єктом Білгород-Дністровської міської територіальної громади є Дністровський лиман, який має стратегічне значення для водопостачання, рибальства, рекреації та екологічного балансу регіону.

Дністровський лиман є важливою екосистемою, однак зазнає значного антропогенного впливу. Основними джерелами його забруднення є поверхневий стік, що формується на території приватного сектору та промислових підприємств. Забруднення відбувається як через організовані скиди зливових вод, так і шляхом неконтрольованого стоку по рельєфу місцевості.

Одна з головних екологічних проблем громади пов'язана з недостатнім рівнем контролю за утриманням прибережних захисних смуг. На значних ділянках прибережні захисні смуги не визначені в натурі та використовуються для розміщення помийниць, гnojрок і вбиралень, що є додатковими джерелами

забруднення. Відсутність ефективної системи контролю сприяє накопиченню органічних і неорганічних забруднень у водних об'єктах громади.

Ще одним вагомим джерелом забруднення є діяльність підприємств, які здійснюють скидання стічних вод у Дністровський лиман. На території громади функціонують два таких підприємства – КП «Білгород-Дністровськводоканал» та ДП «Білгород-Дністровський морський торговельний порт». Хоча офіційного перевищення допустимих рівнів забруднення не зафіксовано, необхідно проводити системний моніторинг якості води та впроваджувати сучасні методи очищення стічних вод.

Крім поверхневих вод, важливу роль у водопостачанні громади відіграють артезіанські свердловини. На території громади експлуатується 41 артезіанська свердловина, з яких дві використовуються для моніторингу якості води. Три свердловини працюють окремо, забезпечуючи локальні системи водопостачання.

Громада стикається з проблемою незадовільного стану системи водовідведення. Багато каналізаційних мереж застарілі та потребують реконструкції. У Стратегії розвитку громади передбачені заходи з модернізації систем водовідведення, зокрема реконструкція водопровідних мереж, будівництво нових каналізаційних систем та покращення системи очищення стічних вод.

Таким чином, водні ресурси громади мають значний потенціал, однак потребують покращення системи управління та збереження екологічного балансу.

2.4. Біорізноманіття (флора та фауна)

Флора. Рослинний світ громади представлений широким спектром природних та антропогенно змінених екосистем. Основні типи рослинності включають степові, лучні, водно-болотні та лісові угруповання. У степових екосистемах збереглися залишки природних степів, які є місцем існування рідкісних та зникаючих видів рослин.

За даними щорічної доповіді про стан навколишнього природного середовища Одеської області у 2023 році серед характерних рослин водних екосистем відзначають елодею канадську (*Elodea canadensis*), яка поширена у водних об'єктах громади. Водно-болотні угіддя також багаті на очерет звичайний (*Phragmites australis*), який на деяких ділянках заміщується водяним рисом – цицанією широколистяною (*Zizania latifolia*).

Окрему увагу слід приділити інвазійним видам рослин, які загрожують місцевому біорізноманіттю. Серед них зустрічаються маслинка вузьколиста (*Elaeagnus angustifolia*), нетреба (*Xanthium*) та злинка канадська (*Erigeron canadensis*). Ці види активно поширюються, витісняючи аборигенні рослинні угруповання.

Фауна. За даними щорічної доповіді про стан навколишнього природного середовища Одеської області у 2023 році тваринний світ представлений різноманітними видами, що мешкають у степових, лісових та водних

екосистемах. Загалом в Одеській області налічується понад 1500 видів безхребетних та понад 400 видів хребетних тварин.

Серед представників степової фауни найпоширенішими є хом'як, ховрашок, тушканчик, а також зайці-русаки, які зустрічаються у відкритих місцевостях. Лісові угіддя є місцем існування лисиць, борсуків, куниць, видр, а також єнотоподібних собак. У сусідніх громадах можуть зустрічатися і більші ссавці, такі як дикі кабани, козулі та лосі.

Окрему роль у біорізноманітті регіону відіграють птахи, яких налічується понад 320 видів. Серед них є як поширені види, так і рідкісні, занесені до Червоної книги України: великий та малий баклан, косар (ковпик), сіра, руда, мала та велика білі чаплі, орлан-білохвіст, пелікан рожевий та кучерявий. Значна частина цих видів мешкає у водно-болотних угіддях, які є важливим місцем гніздування та зимівлі перелітних птахів.

Серед земноводних найбільш поширені озерна та їстівна жаби, звичайна квакша та дунайський тритон. Плазунів у регіоні також представлено різними видами, зокрема болотною черепахою, звичайним вужем, прудкою ящіркою.

2.5. Об'єкти культурної спадщини

Білгород-Дністровська громада має багату культурну та історичну спадщину, що представлена численними пам'ятками архітектури та містобудування. На території міста розташовано 35 пам'яток архітектури та містобудування, 18 пам'яток історії, 3 пам'ятки археології та 1 пам'ятка монументального мистецтва.

Аккерманська фортеця. Головним історико-культурним об'єктом громади є Аккерманська фортеця, яка датується XIV-XV століттями. Ця фортеця є однією з найбільш збережених оборонних споруд Східної Європи та приваблює численних туристів. Її могутні мури, що підносяться над Дністровським лиманом, є свідченням багатовікової історії міста та його стратегічного значення в середньовіччі.

Городище «Тіра-Білгород». Ще однією унікальною пам'яткою є Городище «Тіра-Білгород», яке є пам'яткою археології національного значення. Це залишки античного міста, яке існувало з IX століття до н.е. по IV століття н.е., а також мало активне заселення в IX-XIII століттях. Археологічні дослідження на цій території відкрили значну кількість знахідок, що свідчать про культурні контакти міста з античним світом.

Підземна церква Іоанна Сочавського. Одним із найпопулярніших місць релігійного туризму є підземна церква Іоанна Сочавського, яка була зведена в XIV-XVIII століттях. Це унікальна культова споруда, що має важливе значення для християнських паломників та істориків архітектури.

Розвиток історико-культурної спадщини. З метою збереження та популяризації культурних пам'яток у громаді реалізується ряд проектів, таких як реставрація Городища «Тіра-Білгород», створення музею просто неба на його базі, а також встановлення арт-об'єкта «Монети – зберігачі історії». Важливим

напрямом розвитку є створення туристичної інформаційно-навігаційної системи для покращення доступу до культурної спадщини громади.

Таким чином, архітектурні пам'ятки Білгород-Дністровської громади становлять значний культурний та туристичний потенціал, який потребує подальшої охорони, реставрації та розвитку для збереження історичної спадщини та залучення туристів.

2.6. Природно-заповідний фонд (Dnistrovskyi Lyman (UA0000141))

У безпосередній близькості Білгород-Дністровської громади розташована територія міжнародного значення – Dnistrovskyi Lyman (UA0000141), яка входить до складу Смарагдової мережі Європи відповідно до положень Бернської конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі.

Dnistrovskyi Lyman є особливо важливою природною територією, що забезпечує збереження рідкісних та вразливих видів флори і фауни Причорноморського регіону. Тут мешкають понад 250 видів птахів, значна частина яких занесена до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи (IUCN) та Червоного списку України. Лиман є ключовою нерестовою зоною для понад 60 видів риби. Флористичне різноманіття представлено більш ніж 900 видами рослин, включаючи види водно-болотної екосистеми.

Територія Dnistrovskyi Lyman також виконує важливі екосистемні функції, що мають значення для громади. Це, зокрема, очищення вод, регулювання гідрологічного режиму, запобігання затопленням та ерозії, забезпечення умов для ведення рибного господарства і розвитку рекреації. Лиман є важливим рекреаційним ресурсом та приваблює туристів, що створює додаткові можливості для соціально-економічного розвитку.

Разом з тим, ця територія є вразливою до різних видів антропогенного навантаження. Основними загрозами є порушення гідрологічного режиму, забруднення вод, замулення, неконтрольована рекреаційна діяльність, браконьєрство, інвазійні види та деградація природних оселищ.

У цьому контексті при реалізації Стратегії розвитку Білгород-Дністровської громади необхідно враховувати наявність Смарагдової території Dnistrovskyi Lyman та забезпечувати дотримання режиму її охорони. Це має відображатися у плануванні просторового розвитку, при здійсненні будівництва, організації рекреаційної діяльності та реалізації водогосподарських заходів. Відповідно до національного законодавства та міжнародних зобов'язань України, громада має забезпечити мінімізацію негативного впливу на цю цінну природну територію та сприяти збереженню її біологічного різноманіття.

2.7. Відходи

Вивезення побутових відходів у громаді здійснюється на полігони, які розташовані на території сусідньої Сергіївської громади та Одеського району. Проблема стихійних звалищ для громади не є актуальною, що є позитивним

фактором у сфері управління відходами. Також відсутні проблеми з небезпечними відходами та відходами органічного походження, оскільки вони утилізуються відповідними спеціалізованими підприємствами на обласному рівні.

Послуги з управління відходами охоплюють значну частину громади. Зокрема, у багатоповерховому секторі охоплення становить 80%, а у приватному секторі – близько 60%. Проте, залишається низка вулиць, які не мають можливості отримувати цю послугу через незадовільний стан дорожнього покриття або його повну відсутність.

Одним із напрямів покращення системи поводження з відходами є впровадження роздільного збору сміття та розвиток інфраструктури для переробки та утилізації відходів. Це сприятиме зменшенню навантаження на полігони, зниженню рівня забруднення довкілля та підвищенню рівня екологічної безпеки в громаді.

2.8. Матеріальні активи

У структурі Білгород-Дністровської міської територіальної громади матеріальні активи відіграють ключову роль у забезпеченні життєдіяльності населення та функціонуванні основних секторів економіки. До них відносяться житловий фонд, будівлі та споруди громадського призначення, об'єкти комунальної, дорожньо-транспортної, виробничої та рекреаційної інфраструктури.

Житловий фонд громади включає індивідуальні та багатоквартирні житлові будинки, а також гуртожитки. Інфраструктура громадського призначення представлена закладами освіти, охорони здоров'я, культури, спорту та соціального захисту. Важливе місце посідають об'єкти інженерної інфраструктури, зокрема системи водопостачання та водовідведення, електропостачання, газопостачання та тепlopостачання. Дорожньо-транспортна мережа включає вулично-дорожню інфраструктуру, мости та зупинки громадського транспорту.

Крім того, до матеріальних активів громади слід віднести об'єкти економічної діяльності, такі як підприємства, торговельні заклади та елементи рекреаційної та туристичної інфраструктури – парки, сквери, прибережні зони Дністровського лиману, а також історико-культурні пам'ятки.

Матеріальні активи є вразливими до потенційних негативних впливів, які можуть виникнути в процесі реалізації Стратегії розвитку громади. Зокрема, будівництво нових об'єктів та модернізація існуючих можуть призвести до тимчасового збільшення рівня шуму, пилу та утворення відходів. Окрім того, інфраструктура може зазнати впливу від екстремальних погодних явищ, пов'язаних зі зміною клімату, таких як зливи, посухи чи штормові нагони води.

У зв'язку з цим, заходи Стратегії розвитку передбачають модернізацію матеріальних активів громади з урахуванням екологічних вимог та принципів енергоефективності і сталого розвитку. Зокрема, планується оновлення систем

водопостачання і водовідведення, впровадження енергоефективних технологій у будівництві та реконструкції громадських будівель, удосконалення транспортної інфраструктури з урахуванням екологічних стандартів.

Таким чином, Стратегія розвитку Білгород-Дністровської громади спрямована на підвищення якості та стійкості матеріальних активів до впливів як антропогенного, так і природного характеру, що відповідає цілям сталого розвитку та вимогам стратегічної екологічної оцінки.

2.9. Здоров'я населення

Медична система громади представлена розгалуженою мережею закладів охорони здоров'я, що забезпечують мешканцям доступ до первинної та спеціалізованої медичної допомоги. До складу медичної інфраструктури входять три комунальні заклади охорони здоров'я, чотири приватні медичні установи та один заклад, підпорядкований районній раді.

Заклади комунальної власності включають:

КНП «Білгород-Дністровський Центр первинної медико-санітарної допомоги», який обслуговує мешканців громади через три амбулаторії загальної практики сімейної медицини.

КНП «Білгород-Дністровська міська багатoproфільна лікарня», що є кластерним медичним закладом у складі Спроможної мережі закладів охорони здоров'я Одеського госпітального округу.

КНП «Білгород-Дністровська центральна районна лікарня», що надає спеціалізовану медичну допомогу.

Також у місті функціонують Обласна психіатрична лікарня №4, СП «Білгород-Дністровська станція екстреної (швидкої) медичної допомоги», а також Білгород-Дністровський районний відокремлений підрозділ ДУ «Одеський ОЦКПХ МОЗ».

Медичні послуги та забезпеченість персоналом.

Первинний рівень медичної допомоги забезпечує повний перелік медичних послуг, зокрема:

- діагностику та лікування найбільш поширених інфекційних та неінфекційних захворювань,
- фізикальні, лабораторні та інструментальні дослідження,
- профілактичні втручання, включаючи вакцинацію та епідеміологічні обстеження,
- спостереження за неускладненою вагітністю.

Медичні заклади громади укомплектовані 153 лікарями, з яких 29 працюють у сфері первинної медичної допомоги, а 124 займаються спеціалізованою медичною допомогою.

Матеріально-технічне забезпечення медичних закладів. Загальний рівень матеріально-технічного забезпечення закладів охорони здоров'я оцінюється як задовільний, однак через необхідність відповідати сучасним вимогам, громада має потребу в додатковому медичному обладнанні. Особливу увагу приділяють

закупівлі реабілітаційного обладнання, включаючи спеціальні меблі та функціональні ліжка, оскільки громада планує розвивати напрямок реабілітаційних послуг.

Також у громади є досвід використання відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) для енергозабезпечення комунальних об'єктів. Медичні заклади забезпечені генераторами відповідно до потреб, а серед перспективних напрямів розглядається впровадження сонячних панелей для підвищення енергоефективності лікарень.

Безпекові умови в закладах охорони здоров'я. В умовах військової агресії громада приділяє увагу безпековим заходам у сфері охорони здоров'я. Заклади первинного рівня не мають укриттів, проте вони доступні в інших будівлях міста. На рівні спеціалізованої допомоги проводяться заходи для покращення безпеки пацієнтів та персоналу.

2.10. Прогнозні зміни, якщо документ державного планування не буде затверджено

Якщо Стратегія Білгород-Дністровської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на період до 2027 року з її реалізації не буде затверджена та реалізована, це може призвести до значного погіршення екологічного стану (таблиця 2.1), соціально-економічної ситуації та зниження якості життя мешканців. Основні наслідки можна спрогнозувати за такими напрямками:

Атмосферне повітря та екологія. Відсутність заходів з модернізації промислових підприємств, теплоенергетичних систем та транспортної інфраструктури сприятиме збільшенню рівня забруднення повітря. Через погані дороги та застарілий автотранспорт у повітря викидатиметься більше шкідливих речовин, таких як оксиди азоту, оксид вуглецю та тверді частки. Це може спричинити зростання захворювань органів дихання та серцево-судинної системи серед населення.

Водні ресурси та санітарний стан (у т.ч. елементи Смарагдової мережі). Без реалізації запланованих у Стратегії заходів, стан водних ресурсів громади, зокрема Дністровського лиману, продовжить погіршуватися. Основними загрозами залишаться скидання неочищених стічних вод, відсутність належної каналізаційної системи та підтоплення житлових районів. Це може призвести до погіршення якості питної води та підвищення рівня інфекційних захворювань, пов'язаних із водним фактором.

Земельні ресурси. Без реалізації заходів із покращення стану ґрунтів та контролю за використанням земель можливе поширення ерозійних процесів та зменшення родючості ґрунтів.

Біорізноманіття (флора та фауна). Без належного контролю та заходів зі збереження природних екосистем регіону відбудеться подальше скорочення площ степових та водно-болотних угідь, що є важливими місцями існування багатьох рідкісних видів тварин і рослин в регіоні. Поширення інвазійних видів

загрожуватиме місцевій флорі та фауні. Також без впровадження природоохоронних заходів продовжиться неконтрольована забудова та знищення прибережних територій, що може негативно вплинути на екологічну рівновагу, не лише в громаді а й у регіоні.

Таблиця 2.1.

Прогнозні зміни, якщо документ державного планування не буде затверджено

Сфера	Прогнозні зміни без реалізації Стратегії
Атмосферне повітря	Збільшення рівня забруднення через відсутність модернізації транспорту та промисловості. Підвищення ризику захворювань органів дихання.
Водні ресурси (у т.ч. елементи Смарагдової мережі)	Погіршення якості води у Дністровському лимані, збільшення скидів неочищених стічних вод, загроза підтоплення житлових районів.
Земельні ресурси	Деградація ґрунтів, поширення ерозійних процесів, зниження врожайності присадибних земель.
Біорізноманіття (флора та фауна)	Зменшення площ природних територій, поширення інвазійних видів, знищення середовищ існування рідкісних видів.
Управління відходами	Зростання кількості стихійних звалищ, відсутність роздільного збору сміття, погіршення санітарного стану громади.
Пам'ятки архітектури	Руйнування історичних пам'яток через відсутність реставрації, втрата туристичного потенціалу громади.
Матеріальні активи	Відсутність комплексного бачення просторового, інфраструктурного, соціального та економічного розвитку території. Це створює ризики хаотичної, несистемної експлуатації та оновлення матеріальних активів
Здоров'я населення	Погіршення якості медичних послуг через відсутність оновлення обладнання та недостатню кількість персоналу.
Загальні наслідки	Зниження рівня життя, погіршення екологічної ситуації, зростання захворюваності та економічний застій.

Управління відходами. Без впровадження ефективної системи поводження з відходами громада зіткнеться з накопиченням сміття та можливим зростанням стихійних звалищ. Відсутність роздільного збору та переробки відходів призведе до підвищеного рівня забруднення ґрунтів, водних ресурсів та повітря. Це негативно вплине на екологічну ситуацію та рівень санітарної безпеки громади.

Стан архітектурної спадщини. Якщо не будуть виділені кошти на реставрацію та збереження історичних пам'яток, зокрема Аккерманської фортеці та Городища «Тіра-Білгород», вони поступово руйнуватимуться. Втрата культурної спадщини громади може негативно вплинути на її туристичний потенціал та економічний розвиток у сфері туризму.

Матеріальні активи. Незатвердження Стратегії розвитку громади може мати низку непрямих, але суттєвих наслідків для стану матеріальних активів. Насамперед, відсутність затвердженої Стратегії означатиме відсутність

комплексного бачення просторового, інфраструктурного, соціального та економічного розвитку території. Це створює ризики хаотичної, несистемної експлуатації та оновлення матеріальних активів.

У короткостроковій перспективі незатвердження Стратегії може призупинити або ускладнити планування та реалізацію заходів щодо модернізації і реконструкції житлово-комунальної інфраструктури, громадських будівель, транспортних об'єктів, що, у свою чергу, може призвести до подальшого їх фізичного зносу та погіршення технічного стану. Унеможливлення впровадження енергоефективних і екологічно дружніх технологій сприятиме збільшенню експлуатаційних витрат та посиленню антропогенного навантаження на довкілля.

У середньо- та довгостроковій перспективі відсутність стратегічного документа розвитку може призвести до втрати можливостей залучення державних та міжнародних інвестицій для оновлення матеріальних активів. Багато програм і донорів вимагають наявності затверджених стратегічних документів як передумови для надання фінансування.

Крім того, неузгодженість та відсутність пріоритетів у розвитку інфраструктури може негативно позначитися на безпеці та якості життя населення, а також на здатності громади ефективно реагувати на виклики, пов'язані зі зміною клімату, надзвичайними ситуаціями та деградацією довкілля.

Таким чином, відсутність затвердженої Стратегії розвитку створює суттєві ризики для матеріальних активів громади, що полягають у можливому подальшому зниженні їх технічного стану, втраті інвестиційної привабливості та погіршенні умов життєдіяльності населення.

Здоров'я населення та медичне забезпечення. Без реалізації заходів з модернізації медичних закладів громада може зіткнутися з недостатньою забезпеченістю обладнанням та медичним персоналом. Відсутність інвестицій у сферу охорони здоров'я призведе до погіршення якості медичних послуг, що особливо небезпечно в умовах зростання захворюваності та демографічних викликів.

Відсутність стратегічного планування розвитку громади може спричинити: Зниження рівня життя мешканців через погіршення екологічної ситуації та санітарних умов. Погіршення стану здоров'я населення через забруднення довкілля та недостатнє медичне забезпечення. Економічний застій через зменшення туристичного потоку та недостатню підтримку місцевого бізнесу. Посилення екологічних загроз, зокрема деградацію земель, водних ресурсів та біорізноманіття.

Затвердження та реалізація Стратегії є необхідною умовою для сталого розвитку громади. Впровадження запланованих заходів дозволить покращити стан довкілля, розвинути туристичний потенціал, модернізувати медичні заклади та покращити якість життя мешканців.

РОЗДІЛ 3

ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

У межах стратегічної екологічної оцінки було здійснено аналіз територій Білгород-Дністровської міської територіальної громади, які ймовірно зазнають змін функціонального призначення внаслідок реалізації заходів, передбачених Стратегією розвитку громади на період до 2027 року.

Таблиця 3.1. відображає попередню інформацію щодо характеру запланованих перетворень, типу функціонального навантаження, географічного розміщення територій, а також приблизної площі впливу.

Таблиця 3.1.

Опис територій, які ймовірно зазнають впливу внаслідок зміни, або доповнення їх функціонального призначення відповідно до проєктних рішень Стратегії

Номер і функціональне призначення території	Планована зміна призначення території	Розташування	Площа, га
1. Існуюча транспортна інфраструктура	Реконструкція та модернізація дорожнього покриття, розвиток веломережі	Основні вулиці, мікрорайони Промзони та Центру	≈ 12,0
2. Забудовані території з недостатньо розвиненою інженерною інфраструктурою	Модернізація систем водопостачання, каналізації, тепlopостачання	Житлові квартали району вул. Лесі Українки, Олімпійської	≈ 20,0
3. Території з деградованими зеленими насадженнями	Озеленення, створення скверів, благоустрій	Окремі ділянки міста та прибудинкові території	≈ 8,0
4. Прибережні території та водозахисні смуги	Очищення та рекультивація, благоустрій для рекреаційного використання	Поблизу Дністровського лиману, вулиці Ізмаїльська, Кишинівська	≈ 5,0
5. Виробничі зони громади	Переобладнання під малий бізнес та сферу послуг	Промислова зона по вул. Миколаївська, Кутузова	≈ 10,0
6. Центральна частина міста з історичними пам'ятками	Розвиток туризму, охорона культурної спадщини, зонування	Аккерманська фортеця, вул. Шабська, центральна частина міста	≈ 3,0

Запропоновані заходи охоплюють широкий спектр цілей – від реконструкції транспортної та інженерної інфраструктури до розвитку туристичної привабливості та благоустрою рекреаційних зон. Визначені території можуть зазнати як позитивних перетворень (озеленення, підвищення якості послуг,

збереження спадщини), так і потребують уваги щодо мінімізації можливих негативних екологічних наслідків (ущільнення забудови, ризик втрати природних елементів середовища, зростання антропогенного навантаження).

Ці дані слугують базою для подальшого уточнення під час підготовки містобудівної документації, оцінки впливу на довкілля та ухвалення рішень у сфері просторового розвитку громади.

У процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки робочою групою було проаналізовано та узагальнено передбачені Стратегією розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади програми, проєкти та заходи з точки зору їх потенційного впливу на стан навколишнього природного середовища, здоров'я населення та соціально-економічні умови громади. Оцінка базується виключно на матеріалах, наведених у Плані заходів реалізації Стратегії (табл. 3.2).

У результаті аналізу було визначено можливі негативні та позитивні впливи реалізації Стратегії на такі компоненти: атмосферне повітря, водні ресурси, земельні ресурси, біорізноманіття, поводження з відходами, рекреаційні зони, об'єкти культурної спадщини, соціальну інфраструктуру, а також на систему екологічного управління та моніторингу. Врахування таких впливів є важливим для забезпечення збалансованого розвитку громади з дотриманням принципів екологічної безпеки та сталого природокористування.

Вплив на атмосферне повітря. Реалізація інфраструктурних проєктів (будівництво ЦНАПу, реконструкція доріг, мереж водопостачання, каналізації, КНС тощо) супроводжуватиметься збільшенням будівельної техніки, пиловими викидами, використанням будматеріалів, що може тимчасово погіршити якість повітря. В той же час, заплановане використання відновлювальних джерел енергії, впровадження енергоефективних рішень, реконструкція тепломереж і модернізація комунального транспорту сприятимуть зниженню викидів в атмосферу в довгостроковій перспективі

Вплив на водні ресурси (у т.ч. елементи Смарагдової мережі). Будівельні роботи поблизу Дністровського лиману або на існуючих мережах водопостачання можуть тимчасово впливати на якість води, створюючи ризик забруднення внаслідок витоків чи порушення ґрунтів.

Проте, запланована реконструкція водопровідних та каналізаційних мереж, реконструкція очисних споруд, впровадження частотних регуляторів у насосах значно покращить ефективність систем водопостачання та водовідведення, зменшить втрати води й навантаження на Дністровський лиман.

Управління відходами. Збільшення масштабів будівництва може призвести до накопичення будівельних відходів, які, без належного управління, можуть потрапити до стихійних сміттєзвалищ. Проте, Стратегією передбачено встановлення лінії сортування сміття, розвиток комунального підприємства «Автотранссервіс», оновлення техніки для вивозу ТПВ – це покращить організацію збору, сортування та вивезення побутових відходів в громаді.

Таблиця 3.2

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії відповідно до контрольного переліку

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації (завдання передбачені Стратегією)
	Так	Ймовірно	Ні	
Повітря				
1. Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?		●		Оптимізувати діяльність комунальних підприємств, які є надавачами комунальних послуг населенню громади.
2. Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?		●		Модернізувати дорожньо-транспортну систему громади для усіх категорій населення. Створити систему підтримки велосипедного руху у громаді. Забезпечити розвиток екологічно-чистого автомобільного транспорту
3. Погіршення якості атмосферного повітря?			●	
4. Появу джерел неприємних запахів?			●	
5. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			●	
Водні ресурси (у т.ч. елементи Смарагдової мережі)				
6. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?		●		Модернізацію та інноваційний розвиток інженерної інфраструктури громади.
7. Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?		●		Модернізацію та інноваційний розвиток інженерної інфраструктури громади.
8. Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у воднооб'єкти?			●	
9. Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			●	
10. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?			●	Модернізацію та інноваційний розвиток інженерної інфраструктури громади.
11. Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			●	
12. Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водногооб'єкту?			●	
13. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			●	
14. Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод?			●	
15. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидаю чи шляхом порушення водоносних горизонтів)?			●	Модернізацію та інноваційний розвиток інженерної інфраструктури громади.

Звіт СЕО Стратегії розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на період до 2027 року з її реалізації

16. Забруднення підземних водоносних горизонтів?			•	
Відходи				
17. Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів та небезпечних відходів?			•	Створення якісної системи управління відходами.
Земельні ресурси				
18. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?		•		Забезпечити раціональне використання та популяризацію об'єктів культурно-історичної спадщини міста в туристичній діяльності
19. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?		•		Забезпечити інтегрованість планування розвитку громади
20. Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			•	
21. Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			•	
22. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?			•	
23. Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями місцевих громад?			•	
Біорізноманіття (флора та фауна)				
24. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			•	Забезпечити раціональне використання та популяризацію об'єктів культурно-історичної спадщини міста в туристичній діяльності
25. Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			•	Забезпечити інтегрованість планування розвитку громади Забезпечити модернізацію та інноваційний розвиток інженерної інфраструктури громади.
26. Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?			•	
27. Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			•	
Рекреаційні зони та культурна спадщина				
32. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?			•	
33. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?			•	Забезпечити розроблення і впровадження системи заходів щодо збереження культурно-історичної спадщини міста
34. Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'яток природи тощо)?			•	

Звіт СЕО Стратегії розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на період до 2027 року з її реалізації

Населення та інфраструктура (матеріальні активи)				
35. Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?		•		
36. Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?		•		
37. Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?		•		Забезпечити задоволення потреб громади в пасажирських перевезеннях
38. Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?		•		Модернізувати дорожньо-транспортну систему громади для усіх категорій населення
39. Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?		•		Забезпечити модернізацію та інноваційний розвиток інженерної інфраструктури громади.
40. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			•	Забезпечити ефективну систему соціального захисту населення та впровадження ветерано-орієнтованої політики
Екологічне управління та моніторинг				
41. Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			•	Забезпечити інтегрованість планування розвитку громади
42. Погіршення екологічного моніторингу?			•	Забезпечити інтегрованість планування розвитку громади
43. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			•	
43. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			•	
44. Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			•	
Інше				
45 Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?			•	Забезпечити модернізацію та інноваційний розвиток інженерної інфраструктури громади.
46 Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			•	
47 Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?		•		Забезпечити модернізацію та інноваційний розвиток інженерної інфраструктури громади.
48 Суттєве порушення якості природного середовища?			•	
49. Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			•	
50. Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			•	

Вплив на земельні ресурси. Будівництво нової інфраструктури (доріг, ЦНАП, очисних споруд, інженерних мереж) може супроводжуватись тимчасовим порушенням земель, ущільненням ґрунтів та частковим вилученням земельних ділянок. Проте, проекти з оновлення містобудівної документації, цифровізації землекористування, благоустрою, озеленення міста сприятимуть раціональному використанню земель і відновленню територій.

Вплив на біорізноманіття (флора та фауна). Активізація забудови без чіткого зонування та екологічної експертизи може призвести до втрати місць існування флори та фауни, особливо у заболочених або прибережних ділянках. В той же час, проведення оцінки ризиків до зміни клімату, створення озелених територій, газонів, реконструкція систем водоочищення та благоустрій мають сприяти збереженню зеленого покриву та покращенню середовища проживання для місцевих видів.

Вплив на рекреаційні зони та культурну спадщину. Туристичний тиск та урбанізація можуть погіршити стан зелених зон, збільшити шумове навантаження й призвести до порушення умов збереження пам'яток. В той же час Стратегією передбачено реалізацію Програми розвитку туризму, заходів з благоустрою міста, збереження історико-культурної спадщини має потенціал для підвищення туристичної привабливості громади та збереження культурних цінностей.

Вплив на населення та інфраструктуру (матеріальні активи). У період активних будівельних робіт можливе тимчасове погіршення умов проживання (шум, пил, незручності з пересуванням), особливо для вразливих груп населення. Проте, модернізація інфраструктури, покращення транспортної доступності, цифровізація послуг, розвиток безбар'єрного простору та медичної інфраструктури сприятимуть зростанню якості життя мешканців.

Екологічне управління та моніторинг. Негативний вплив може бути за відсутності чіткого фінансування та координації, екологічні питання можуть залишитися поза пріоритетом, особливо у воєнний час. Тоді як, заплановані інструменти електронного управління, аналітичні оцінки впливу (зміни клімату, благоустрій, розвиток простору), створення цифрових платформ – усе це дозволить підвищити прозорість та ефективність екологічного моніторингу громади.

У результаті аналізу встановлено, що реалізація Стратегії розвитку Білгород-Дністровської громади матиме як позитивний, так і потенційно негативний вплив на довкілля та умови життєдіяльності.

Під час планування та реалізації заходів Стратегії рекомендовано враховувати принципи сталого розвитку, передбачити екологічні обмеження та засоби пом'якшення негативного впливу, а також забезпечити постійний моніторинг стану довкілля.

РОЗДІЛ 4

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

У рамках стратегічної екологічної оцінки робочою групою було здійснено аналіз актуальних і потенційних екологічних проблем, що можуть виникнути або посилитися внаслідок реалізації заходів, передбачених Стратегією розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади. Додатково до традиційних факторів антропогенного навантаження (транспорт, комунальна інфраструктура, поводження з відходами), під час аналізу було враховано також виклики, спричинені військовими діями, які мають довготривалий негативний вплив на довкілля та здоров'я населення.

У Таблиці 4.1. узагальнено основні екологічні ризики, їх характеристику, територіальну прив'язку та передбачені Стратегією проєктні рішення, спрямовані на зниження негативного впливу. Проблеми систематизовані за компонентами довкілля (повітря, вода, ґрунти, біорізноманіття), соціальними наслідками (здоров'я населення) та джерелом походження (інфраструктурна діяльність, воєнні дії тощо).

Особлива увага приділена потенційним наслідкам пошкодження інфраструктури внаслідок бойових дій, що може супроводжуватись забрудненням вод, ґрунтів, повітря, утворенням небезпечних відходів, руйнуванням мереж і споруд. Такі загрози вимагають включення заходів з цивільного захисту, моніторингу стану довкілля, рекультивації територій та відновлення природного середовища.

Оцінка екологічних проблем і ризиків дозволяє визначити пріоритетні напрями управлінських рішень, необхідність впровадження пом'якшувальних заходів та забезпечення екологічної безпеки громади. Реалізація проєктів, передбачених Стратегією, повинна супроводжуватися постійним моніторингом стану довкілля, участю громадськості та інтеграцією принципів сталого розвитку, з урахуванням як мирного, так і кризового (воєнного) контексту.

Забруднення атмосферного повітря. За даними щорічної доповіді про стан навколишнього природного середовища Одеської області у 2023 році, основним джерелом забруднення повітря в області є автотранспорт, зокрема у великих містах: Одеса, Подільськ, Білгород-Дністровський. Перевищення гранично допустимих концентрацій зафіксовані у зонах з інтенсивним рухом транспорту, особливо щодо пилу, оксиду вуглецю, діоксиду азоту та сірчистого ангідриду. В сільських громадах таких перевищень не виявлено, однак потенційний ризик зростає з розвитком транспортної інфраструктури. Проте, як зазначено в

доповіді у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, згідно з положенням пункту 1 Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану та стану війни» від 03.03.2002 №2115-IX фізичним особам, фізичним особам-підприємцям, юридичним особам під час воєнного стану або стану війни та протягом трьох місяців після його припинення надано право не подавати статистичну звітність. Враховуючі зазначене, частина респондентів скористалася правом і не в повному обсязі подавала до органів державної статистики статистичні звіти, що негативно вплинуло на репрезентативність статистичних даних та не уможливило формування повної та об'єктивної статистичної інформації.

Користуючись наявною інформацією можна зробити висновок, що в громаді головні джерела забруднення є автотранспорт, застарілі котельні, пил із вулиць і будівництв. Це спричиняє зростання рівня захворюваності дихальної системи та алергій.

У Стратегії передбачено модернізацію тепломереж, використання відновлювальних джерел енергії, розвиток велоінфраструктури, оновлення громадського транспорту та ремонт дорожнього покриття, що знижує пилоутворення.

Забруднення поверхневих водних об'єктів. За даними щорічної доповіді про стан навколишнього природного середовища Одеської області у 2023 році на території Одеської області налічується 132 підприємства, які скидають стічні води в поверхневі водойми, у тому числі 24 господарства, які здійснюють скид в канали зрошувальних систем. Основними забруднювачами є: ТОВ «Інфокс» філія «Інфоксводоканал», КП «Чорноморськводоканал», КП «Водоканал» м. Арциз, КВЕП «Подільськводоканал», КП «Білгород-Дністровськводоканал», ВУЖКГ смт. Затока, КП «Балтаводоканал», ПАТ «Целюлозно-картонний комбінат», МКП «Теплодарводоканал» та інші. Основні забруднювачі водних об'єктів (за сферами діяльності) Основними забруднювачами поверхневих вод є підприємства житловокомунального господарства. Скид стічних вод від яких у 2023 році складає 102,673 млн.м³. Якість поверхневих вод у регіоні знижується через скиди неочищених або недостатньо очищених стічних вод, а також поверхневий стік із територій населених пунктів і сільськогосподарських угідь. Найбільш вразливими залишаються водно-болотні угіддя та прибережні ділянки Дністровського лиману, які зазнають антропогенного навантаження, зокрема внаслідок урбанізації та відсутності дощової каналізації.

Недостатній контроль за викидами відходів, неправильне використання агрохімікатів, а також недостатнє очищення стічних вод можуть призводити до забруднення водойм, що ускладнює доступ до чистої питної води та негативно впливає на екосистеми водних ресурсів, призводячи до загрози для рибного промислу та здоров'я людей, які користуються цими водоймами.

Згідно з міжнародною класифікацією лише Закарпатська область належить до категорії середньої забезпеченості місцевим стоком – 6,3 тис.м³ на одну

людину. Низька забезпеченість у Чернігівській, Житомирській, Волинській та Івано-Франківській областях – 3,3–2,0 тис.м³. В інших областях України, зокрема Одеській спостерігається низька і дуже низька забезпеченість – 1,98–0,12 тис. м³ на одну особу (рис. 4.1.).

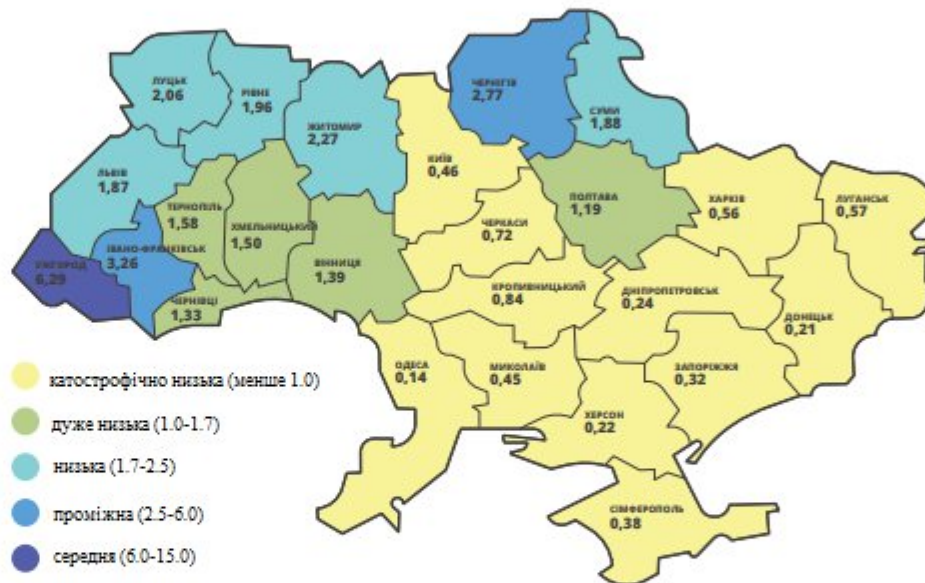

Рис. 4.1. Забезпеченість регіонів України місцевими водними ресурсами, тис. м³/рік на одну людину (Ромащенко та ін., 2020). *За даними Аналіз впливу кліматичних змін на водні ресурси України (повний звіт за результатами проекту). / Сніжко С., Шевченко О., Дідовець Ю.*

Аналізуючи наявну інформацію можна зробити висновок, що основною причиною є скидання недостатньо очищених стічних вод, зливових потоків, побутових і господарських забруднень, особливо у прибережні частини Дністровського лиману.

У рамках Стратегії передбачено реконструкцію очисних споруд, будівництво і оновлення каналізаційних колекторів, впровадження насосного обладнання з частотними регуляторами, розвиток мереж водовідведення.

Накопичення твердих побутових відходів. За даними щорічної доповіді про стан навколишнього природного середовища Одеської області у 2023 році Відсутність роздільного збору відходів у більшості громад робить ТПВ майже ідентичними за складом до промислових відходів. Зростає кількість небезпечних компонентів у морфологічному складі сміття. Особливу тривогу викликає наявність відходів, що містять важкі метали, нафтопродукти, осади з очисних споруд, люмінесцентні лампи. Система утилізації небезпечних відходів недостатньо охоплює райони області, хоча в Одесі вона частково розвинена.

Через недостатню інфраструктуру з вивезення, сортування та переробки ТПВ існує ризик утворення стихійних звалищ, що сприяє забрудненню ґрунтів, вод і повітря в громаді.

Рішенням проблеми є встановлення лінії сортування сміття, оновлення спецтехніки для збору ТПВ, розширення охоплення послугами приватного сектору та запровадження роздільного збору.

Таблиця 4.1.

**Опис основних екологічних проблем і ризиків впливу
на здоров'я населення**

Основні екологічні проблеми і ризики	Характеристика проблем і ризиків	Територіальна прив'язка	Проектні рішення передбачені в Стратегії
Забруднення атмосферного повітря	Збільшення викидів під час будівництва та експлуатації транспорту, теплопостачання	Центральна частина міста, виробничі зони, транспортні коридори	Модернізація тепломереж, розвиток веломережі, оновлення транспорту
Забруднення поверхневих водних об'єктів	Скиди неочищених або недостатньо очищених стічних вод, відсутність дощової каналізації	Житлові квартали, прибережні території, вулиці Кишинівська, Ізмаїльська	Реконструкція очисних споруд, водопровідної та каналізаційної інфраструктури
Накопичення твердих побутових відходів	Недостатній рівень сортування, вивезення та переробки ТПВ	Уся територія громади, особливо приватний сектор	Створення лінії сортування сміття, оновлення техніки для ТПВ
Порушення земельних ресурсів	Ущільнення ґрунтів, розриття та забудова без рекультивації	Будівельні майданчики, житлові мікрорайони	Реконструкція інфраструктури
Втрати біорізноманіття	Зменшення зелених зон, порушення природних середовищ існування	Прибережні території, зони житлової забудови	Озеленення територій, формування скверів і зелених зон
Погіршення стану здоров'я населення	Поширення респіраторних, серцево-судинних хвороб через забруднення довкілля	Території, прилеглі до автошляхів, промислових зон, житлової забудови	Впровадження екоінфраструктури, зниження транспортного навантаження
Наслідки воєнних дій	Пошкодження інфраструктури, ризик забруднення ґрунтів, води та повітря паливно-мастильними матеріалами, будівельними відходами, руйнуванням комунікацій	Потенційно вся територія громади, особливо інфраструктурні об'єкти, житлова забудова	Покращення цивільного захисту, реконструкція інженерної інфраструктури, розвиток системи управління відходами, відновлення зелених зон

Основні екологічні проблеми і ризики	Характеристика проблем і ризиків	Територіальна прив'язка	Проектні рішення передбачені в Стратегії
Зміни клімату	Підвищення середньорічної температури, зменшення кількості опадів, посухи, ризики підтоплення та екстремальні погодні явища	Уся територія громади, особливо прибережні зони та території з недостатнім озелененням	Проведення оцінки ризиків до зміни клімату, реалізація заходів із озеленення, розвиток систем водовідведення, адаптація інфраструктури

Порушення земельних ресурсів. У 2023 році в Одеській області зафіксовано понад 33 тис. га деградованих земель, зокрема внаслідок ерозії, ущільнення ґрунтів та інтенсивного сільськогосподарського використання. Консервація земель не проводилася через відсутність фінансування. Сільськогосподарські угіддя області охоплюють понад 2,5 млн га, з яких понад 2 млн га – рілля. Відсутність належного контролю за використанням добрив, порушення сівозмін і перевипас худоби загрожують подальшій деградації земель.

Будівництво доріг, житлових об'єктів, прокладання мереж може призвести до ущільнення ґрунтів, втрати родючості, ерозії. Також існують ризики порушення водоносних горизонтів при реконструкції інженерних споруд.

Проектні рішення включають реконструкцію інфраструктури з дотриманням стандартів рекультивациі, планове землекористування, оновлення містобудівної документації з урахуванням екологічних обмежень.

Втрати біорізноманіття. В Одеській області зниження рівня біорізноманіття пов'язане з фрагментацією природних екосистем, особливо лісових і степових. Основними загрозами є: суцільні санітарні рубки, розорювання степів, забудова прибережних територій, пожежі від спалювання сухостою, рекреаційне навантаження. Особливу тривогу викликає стан степових екосистем, де зосереджено понад 30% видів Червоної книги України. Ефективне управління можливе лише через створення природоохоронних територіальних систем.

У межах Стратегії заплановано оновлення скверів, парків, озеленення територій, включаючи догляд за наявними насадженнями. Також передбачено формування безперервних зелених зон у структурі міського простору.

Погіршення здоров'я населення. Погіршення екологічних умов в окремих районах області, особливо в містах, прямо впливає на стан здоров'я населення: зростають респіраторні та серцево-судинні захворювання, пов'язані із забрудненням повітря. Проблеми якості питної води та накопичення відходів також мають значення для громадського здоров'я, особливо в умовах недостатньої санітарної інфраструктури у сільській місцевості.

На здоров'я мешканців громади можуть впливати забруднення повітря, шумове навантаження, незадовільна якість питної води, наявність відходів у

середовищі проживання. Найвразливішими є діти, літні люди та люди з хронічними захворюваннями.

Стратегія передбачає покращення екологічної інфраструктури, зменшення транспортного навантаження, використання екологічно безпечних технологій, розвиток зеленої зони міста та цифрових сервісів, які підвищують доступність медичних та адміністративних послуг.

Зміна клімату. Одеська область вже відчуває наслідки зміни клімату – збільшення середньорічної температури, зменшення кількості опадів, зростання кількості посушливих днів, зниження рівня ґрунтових вод. Ці процеси особливо критичні для аграрного сектору та водозабезпечення. Підвищується ризик підтоплення прибережних зон унаслідок підняття рівня лиманів і моря.

У рамках реалізації Стратегії передбачено проведення оцінки кліматичних ризиків, озеленення територій, розвиток систем водовідведення, адаптацію інженерної інфраструктури до нових кліматичних умов.

Наслідки воєнних дій. Унаслідок повномасштабної війни на території області можуть виникати локальні екологічні катастрофи – забруднення земель та води, пошкодження об'єктів критичної інфраструктури, утворення небезпечних відходів. Зокрема, пошкодження каналізаційних систем, очисних споруд або складів ПММ може мати довгострокові негативні наслідки для екології та безпеки населення. Російські війська вже здійснювали атаки на територіальні громади Білгород-Дністровського району. Зокрема, внаслідок обстрілу в курортному селищі Сергіївка було частково зруйновано та підпалено будівлі на території непрацюючого дитячого табору. В іншому інциденті ракета влучила у порожній санаторій, що призвело до його майже повного руйнування. Також було повідомлено про займання та часткове руйнування бази відпочинку внаслідок обстрілу; пожежу на площі 600 м² було швидко ліквідовано, проте в повітря було здійснено викиди шкідливих речовин внаслідок загорання. Військові дії можуть призводити до пошкодження будівель і комунікацій, утворення великої кількості змішаних та небезпечних відходів, локального забруднення ґрунтів, вод і повітря. Це загрожує не лише довкіллю, а й здоров'ю населення.

Проектні рішення передбачають відновлення критичної інфраструктури, розвиток системи цивільного захисту, модернізацію об'єктів водопостачання й водовідведення, а також заходи з управління відходами, включаючи сортування і вивезення.

На основі отриманих даних, робочою групою була побудована кругова діаграма, яка візуально відображає відносний рівень впливу різних екологічних проблем (Рис. 4.1). Такий підхід дозволяє приймати більш обґрунтовані рішення щодо пріоритетів екологічної політики та заходів пом'якшення впливу в межах реалізації Стратегії розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади.

Для побудови була застосована методика умовного експертного оцінювання. Кожній проблемі було присвоєно певну вагу (у балах) відповідно до

її масштабності, тривалості впливу, охоплення території та ймовірності негативних наслідків для довкілля і здоров'я населення. Це дозволяє порівняти різні типи ризиків між собою та наочно відобразити їхню відносну значущість.

Загалом було оцінено вісім основних проблем. Ваги розподілились таким чином: забруднення атмосферного повітря – 20 балів, забруднення поверхневих вод – 15, накопичення твердих побутових відходів – 10, порушення земельних ресурсів – 10, втрати біорізноманіття – 10, погіршення здоров'я населення – 15, наслідки воєнних дій – 20, зміни клімату – 20 балів. Загальна сума балів склала 120. Для обчислення частки кожної проблеми у відсотках використовувалася формула:

$$\text{Частка (\%)} = (\text{кількість балів} / \text{загальна сума балів}) \times 100.$$

Наприклад, для таких проблем, як «Зміни клімату» та «Наслідки воєнних дій», частка становить по 16,7% ($20 / 120 \times 100$), для «Накопичення ТПВ» – 8,3%, тощо.

Аналіз екологічних проблем і ризиків, пов'язаних із реалізацією Стратегії розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади, засвідчив наявність як традиційних екологічних викликів (забруднення повітря, води, деградація земель, накопичення відходів), так і нових, зумовлених впливом змін клімату та наслідками воєнних дій.

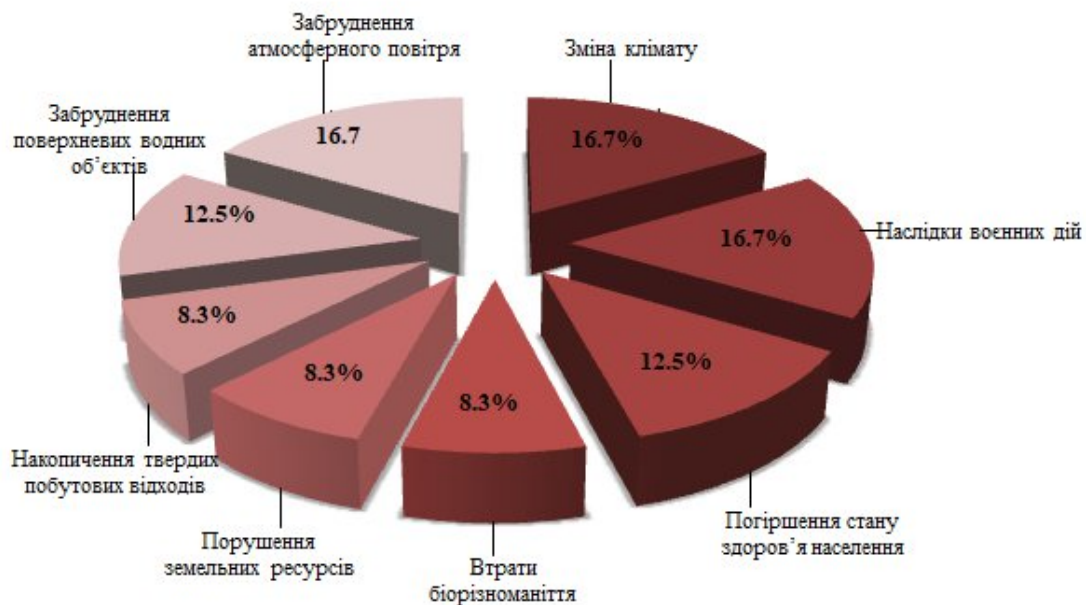

Рис. 4.1. Частка впливу основних екологічних проблем громади, %

Особливе занепокоєння викликає забруднення атмосферного повітря автотранспортом та джерелами теплозабезпечення, а також скиди недостатньо очищених стічних вод у прибережні зони Дністровського лиману. Крім того, значним екологічним викликом є накопичення побутових і небезпечних відходів в умовах недосконалої системи поводження з ними. У контексті зміни клімату та воєнної агресії росії зростає ймовірність локальних екологічних катастроф, підтоплень, втрат зелених насаджень та погіршення стану здоров'я населення.

Разом з тим, більшість із виявлених ризиків частково або повністю враховані у проєктних рішеннях Стратегії. Програми реконструкції інфраструктури, модернізації систем водопостачання та водовідведення, створення об'єктів екоінфраструктури, розвиток сортування відходів, озеленення та цифровізація послуг мають потенціал пом'якшити або усунути наявні загрози. Важливо забезпечити, щоб реалізація заходів супроводжувалася постійним екологічним моніторингом, врахуванням сценаріїв впливу клімату, а також принципів сталого розвитку та безпеки в умовах воєнного стану.

РОЗДІЛ 5

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» № 1264–ХІІ у статті 20⁴ визначено, що до компетенції обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері охорони навколишнього природного середовища належить:

а) забезпечення реалізації державної політики у сфері заповідної справи, формування, збереження та використання екологічної мережі, здійснення управління та регулювання у сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду України на відповідній території;

б) участь у проведенні моніторингу стану навколишнього природного середовища;

г) реалізація повноважень у сфері оцінки впливу на довкілля відповідно до законодавства про оцінку впливу на довкілля;

г) затвердження за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, для підприємств, установ і організацій лімітів використання природних ресурсів (крім природних ресурсів загальнодержавного значення), скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище (крім скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення, навколишнього природного середовища за межами відповідної території);

д) видача дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами, викиди шкідливих речовин у навколишнє природне середовище, спеціальне використання природних ресурсів відповідно до законодавства;

д⁻¹) реалізація повноважень у сфері стратегічної екологічної оцінки відповідно до законодавства про стратегічну екологічну оцінку;

е) вирішення інших питань у сфері охорони навколишнього природного середовища відповідно до закону.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (№ 2697–VIII від 28.02.2019). Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (№ 722/2019) має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562–VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№ 2354–VIII від 20.03.2018).

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України (№ 214/95–ВР від 06.06.95) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище. З 18 травня 2013 р. дозволи на спеціальне водокористування надаються не Мінприроди України, а Радою міністрів АР Крим і обласними адміністраціями (для водних ресурсів державного значення) та органами виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища АР Крим і обласними радами (для водних ресурсів місцевого значення). Водночас процедури надання таких дозволів залишилися незмінними.

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується»;
- Державні санітарні норми та правила «Питна вода. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»;
- наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів».

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги у сфері охорони атмосферного повітря визначаються в Законі України «Про охорону атмосферного повітря» (2707–XII від 16.10.92). Основне чинне законодавство та норми у сфері захисту атмосферного повітря:

- постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок видачі дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок здійснення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря»;
- посібник з інвентаризації джерел викидів в атмосферне повітря;
- максимальні допустимі концентрації та «можливі рівні безпечного ефекту» для забруднюючих речовин в атмосферному повітрі для заселених територій.

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України «Про управління відходами» та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та поводження з відходами. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері поводження з відходами визначаються розділом III Законом України «Про управління відходами».

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так Законом України «Про інвестиційну діяльність» (№ 1560–XII від 18.09.1991) встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст. 4). В разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Також в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» (№ 2059–VIII від 23.05.2017).

Також відзначена роль місцевих органів влади у реалізації екологічних програм, що стосуються моніторингу природного середовища, видачі дозволів на використання ресурсів та управління відходами. Розділ підкреслює, що інтеграція екологічних норм у плани розвитку сприятиме досягненню сталих екологічних стандартів для громади та забезпечить раціональне використання ресурсів.

З метою забезпечення врахування екологічних та соціальних зобов'язань, що діють на міжнародному, національному, регіональному та місцевому рівнях, здійснено аналіз відповідних нормативно-правових актів та стратегічних

документів. Результати аналізу наведені в таблиці 5.1, яка демонструє інтеграцію положень проєкту Стратегії розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади з цілями державної, регіональної та міжнародної політики у сфері охорони довкілля та здоров'я населення.

Таблиця 5.1.

Відповідність проєкту Стратегії екологічним цілям національної політики

Документ	Ключові екологічні цілі	Завдання Стратегії, що розглядається	Рівень відповідності ¹
Атмосферне повітря			
Національний рівень			
Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»	Викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря від пересувних джерел умовно приведені до оксиду вуглецю з урахуванням відносної агресивності основних забруднювачів зменшаться зі 100% рівня 2015 р. до 70% у 2030 році	2.3.4. Забезпечити розвиток екологічно-чистого автомобільного транспорту 2.3.2. Створити систему підтримки велосипедного руху у громаді	+
Міжнародний рівень			
Бернська конвенція (Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі)	Збереження природних середовищ та біорізноманіття	2.3.4. Забезпечити розвиток екологічно-чистого автомобільного транспорту	+/-
Регіональний рівень			
Стратегія регіонального розвитку Одеської області	2.1. Покращення якості життя населення	2.3. Удосконалена транспортна система громади. Забезпечення розвитку мікромобільності	+
Зміна клімату			
Національний рівень			
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2024 № 483-р «Про схвалення Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року і затвердження операційного плану	Адаптація до зміни клімату, підвищення опірності та зниження ризиків, пов'язаних із зміною клімату.	2.1.1. Забезпечити інтегрованість планування розвитку громади у т.ч. проведення оцінки ризиків та вразливості Білгород-Дністровської міської ТГ до зміни клімату	+

¹ (+) повна відповідність, (+/-) часткова відповідність, (-) невідповідність

Звіт SEO Стратегії розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на період до 2027 року з її реалізації

Документ	Ключові екологічні цілі	Завдання Стратегії, що розглядається	Рівень відповідності ¹
заходів з її реалізації у 2024 – 2026 роках».			
Міжнародний рівень			
Бернська конвенція (Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі)	Збереження природних середовищ та біорізноманіття	2.1.1. Забезпечити інтегрованість планування розвитку громади у т.ч. проведення оцінки ризиків та вразливості Білгород-Дністровської міської ТГ до зміни клімату	+/-
Регіональний рівень			
Стратегія регіонального розвитку Одеської області	3.1. Впровадження планування і моніторинг	2.1. Сталий просторовий розвиток та екологічна безпека громади	+/-
Водні ресурси			
Національний рівень			
Концепція реалізації державної політики у сфері промислового забруднення, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 №402 / Плану заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567-р;	- Зменшення скидів забруднених стічних вод у водні об'єкти у 2030 р. до 5% загального обсягу скидів порівняно з 15,7% у 2015 році / залучення інвестицій у модернізацію та відновлення насосних станцій меліоративних систем, модернізація та реконструкція гідротехнічних споруд меліоративних систем	2.2.1. Забезпечити модернізацію та інноваційний розвиток інженерної інфраструктури громади.	+
Міжнародний			
Конвенція про охорону водно-болотних угідь (Рамсарська конвенція)	Охорона важливих водно-болотних угідь	2.2.1. Забезпечити модернізацію та інноваційний розвиток інженерної інфраструктури громади.	+/-
Регіональний рівень			
Стратегія регіонального розвитку Одеської області	3.1. Впровадження планування і моніторинг	2.2.1. Забезпечити модернізацію та інноваційний розвиток інженерної інфраструктури громади.	+/-
Земельні ресурси			
Національний рівень			
Закон України «Про охорону земель» /	Забезпечення підготовки та здійснення організаційних,	2.2.1. Забезпечити модернізацію та інноваційний	+/-

Документ	Ключові екологічні цілі	Завдання Стратегії, що розглядається	Рівень відповідності ¹
рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням, створеної згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 № 20	економічних, екологічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання та охорону земель / Підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах	розвиток інженерної інфраструктури громади.	
Міжнародний			
Конвенція про охорону водно-болотних угідь (Рамсарська конвенція)	Охорона важливих водно-болотних угідь	2.2.1. Забезпечити модернізацію та інноваційний розвиток інженерної інфраструктури громади.	+/-
Регіональний рівень			
Стратегія регіонального розвитку Одеської області	3.1. Впровадження планування і моніторинг	2.2.1. Забезпечити модернізацію та інноваційний розвиток інженерної інфраструктури громади.	
Відходи			
Національний рівень			
Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820 / Національного плану управління відходами до 2033 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р;	Визначення та розв'язання ключових проблем розвитку управління відходами в Україні на інноваційних засадах / обмеження виробництва та обігу пластикової продукції одноразового використання на території України	2.2.3. Створення якісної системи управління відходами	+
Міжнародний рівень			
Європейська стратегія з управління відходами (Acquis ЄС – Директиви 2008/98/ЄС та інші) — в контексті Угоди про асоціацію Україна-ЄС	запобігання, підготовка до повторного використання, переробка, інше відновлення, видалення.	2.2.3. Створення якісної системи управління відходами	+
Регіональний рівень			
Стратегія регіонального розвитку Одеської області	2.1. Покращення якості життя населення	2.2.3. Створення якісної системи управління відходами	+/-
Біорізноманіття			

Документ	Ключові екологічні цілі	Завдання Стратегії, що розглядається	Рівень відповідності ¹
Національний рівень			
Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»	Забезпечення збереження, відновлення та збалансованого використання рослинного світу України;	4.1.2. Забезпечити раціональне використання та популяризацію об'єктів культурно-історичної спадщини міста в туристичній діяльності	+
Міжнародний рівень			
Конвенція про охорону водно-болотних угідь (Рамсарська конвенція)	Охорона важливих водно-болотних угідь	2.2.1. Забезпечити модернізацію та інноваційний розвиток інженерної інфраструктури громади.	+/-
Регіональний рівень			
Стратегія регіонального розвитку Одеської області	3.1. Впровадження планування і моніторинг	2.2.1. Забезпечити модернізацію та інноваційний розвиток інженерної інфраструктури громади.	+/-
Здоров'я населення			
Національний рівень			
Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна»	Знизити на чверть передчасну смертність населення, у тому числі за рахунок упровадження інноваційних підходів до діагностики захворювань	2.5.3. Забезпечити ефективну систему соціального захисту населення та впровадження ветерано-орієнтованої політики	+
Міжнародний рівень			
Конституція Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ, 1946 р.)	Охорона здоров'я включає створення здорового середовища	2.5.3. Забезпечити ефективну систему соціального захисту населення та впровадження ветерано-орієнтованої політики	+
Регіональний рівень			
Стратегія регіонального розвитку Одеської області	2.1. Покращення якості життя населення	2.5.3. Забезпечити ефективну систему соціального захисту населення та впровадження ветерано-орієнтованої політики	+

Таблиця 5.1 системно відображає відповідність положень Стратегії розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади національним, міжнародним, регіональним та місцевим зобов'язанням у сфері охорони довкілля та здоров'я населення.

У таблиці враховано нормативно-правові документи різних рівнів, що встановлюють екологічні цілі у таких ключових сферах, як охорона атмосферного повітря, адаптація до змін клімату, управління водними та

земельними ресурсами, поводження з відходами, збереження біорізноманіття та забезпечення охорони здоров'я населення. Відповідно до цих напрямів визначено відповідні завдання Стратегії, реалізація яких сприятиме досягненню визначених екологічних та соціальних пріоритетів.

Таблиця дозволяє простежити інтеграцію міжнародних конвенцій, стратегічних планів національного рівня (стратегій екологічної політики, зміни клімату, управління відходами) та регіональних документів (Стратегії регіонального розвитку Одеської області) у систему цілей і завдань Стратегії громади.

Окрему увагу приділено врахуванню зобов'язань, пов'язаних із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення. У цьому контексті включено міжнародні акти, спрямовані на створення безпечного середовища (Конституція ВООЗ), а також національні документи, які регулюють питання охорони громадського здоров'я.

Таким чином, Таблиця 5.1 демонструє комплексність підходу до врахування екологічних і соціальних зобов'язань при формуванні цілей і заходів Стратегії розвитку Білгород-Дністровської громади. У Стратегії передбачені конкретні заходи, які спрямовані на зменшення впливу на довкілля, підвищення рівня екологічної безпеки, адаптацію до змін клімату та зниження ризиків для здоров'я населення. Також простежується відповідність положенням міжнародних угод.

Таким чином, при належній реалізації передбачених заходів, проєкт Стратегії може стати ефективним інструментом інтеграції екологічних пріоритетів у всі сфери розвитку громади, забезпечуючи сталість екосистем, раціональне використання ресурсів та покращення якості життя мешканців.

РОЗДІЛ 6

ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

У результаті аналізу проєкту Стратегії розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади, встановлено, що реалізація документа може мати як позитивні, так і негативні наслідки для довкілля та здоров'я населення.

1. Коротко-, середньо- та довгострокові наслідки (1, 3–5, 10–15 років).

Короткострокові наслідки (1 рік): очікуються тимчасові негативні впливи під час будівельних робіт, зокрема підвищення рівня шуму, пилу, локальне погіршення якості повітря та підвищення навантаження на інфраструктуру.

Середньострокові наслідки (3–5 років): покращення стану інженерної інфраструктури, зменшення втрат води, розвиток озеленення, зниження навантаження на полігони ТПВ завдяки запровадженню сортування.

Довгострокові наслідки (10–15 років): стабілізація екологічної ситуації, покращення якості повітря, підвищення адаптивності до змін клімату, зменшення загроз для здоров'я населення, сталий розвиток територій.

2. Постійні та тимчасові наслідки. Постійні позитивні наслідки: збереження об'єктів культурної спадщини, модернізація інфраструктури водопостачання та водовідведення, стабільна система поводження з відходами.

Тимчасові негативні наслідки: шум, викиди забруднюючих речовин, погіршення транспортної доступності на період реалізації окремих проєктів, зниження доступу до деяких громадських послуг через реконструкції.

3. Позитивні та негативні наслідки. Позитивні: покращення якості питної води, впровадження екологічно чистого транспорту, підвищення енергоефективності, розвиток зелених зон, зменшення обсягів викидів і скидів, адаптація до змін клімату.

Негативні: ризик ущільнення забудови, тиск на прибережні території, порушення природного дренажу, можливе фрагментування середовищ існування диких видів рослин і тварин у разі недостатньо збалансованого просторового планування.

4. Вторинні наслідки. Впровадження нових транспортних маршрутів може призвести до вторинного зростання інтенсивності руху, а отже – повторного навантаження на повітря.

Урбанізація та зростання туристичної активності можуть викликати підвищене рекреаційне навантаження на природні території.

Запровадження електронного врядування та цифровізації – вторинний ефект у вигляді зменшення потреби у фізичному переміщенні населення, а отже – скорочення транспортних викидів.

5. *Кумулятивні та синергічні наслідки.* Кумулятивний вплив очікується внаслідок поєднання заходів з реконструкції транспортної мережі, модернізації систем ЖКГ, оновлення тепломереж і переходу на альтернативні джерела енергії – це може суттєво зменшити загальне навантаження на атмосферне повітря.

Синергічні ефекти можуть виникнути у разі одночасного впровадження заходів з озеленення, покращення рекреаційних просторів та просування сталого туризму – разом вони сприятимуть зміцненню здоров'я населення, поліпшенню мікроклімату та посиленню екосистемних послуг.

6. *Довготривалі наслідки (до 50–100 років).* За умови впровадження всіх заходів Стратегії, можна очікувати довготривале покращення екологічної ситуації, зменшення вразливості громади до кліматичних загроз, підвищення якості життя населення, збільшення природоохоронної цінності територій.

Разом із тим, недостатня екологічна інтеграція при реалізації заходів може призвести до знищення ландшафтів, посилення ризиків ерозії ґрунтів і деградації окремих природних територій у віддаленій перспективі.

Оцінку наслідків рекомендується проводити для визначених територій, які ймовірно зазнають впливу. Результати оцінки Стратегії представлено у вигляді матриці, яка для кожної території (зони), що ймовірно зазнає впливу, міститиме оцінку наслідків для ключових складових довкілля (таблиця 6.1).

Таблиця 6.1 є аналітичним інструментом, що дозволяє простежити потенційні екологічні наслідки реалізації кожної оперативної цілі Стратегії розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади на основі опису факторів впливу.

Таблиця демонструє, що майже всі оперативні цілі Стратегії мають як позитивні, так і потенційно негативні наслідки, залежно від рівня екологічної інтеграції при плануванні заходів.

У процесі аналізу наслідків реалізації Стратегії розвитку Білгород-Дністровської громади встановлено, що більшість запланованих заходів передбачають потенціал позитивного впливу на стан довкілля та здоров'я населення, зокрема завдяки модернізації інфраструктури, розвитку зеленої зони, покращенню систем водовідведення, управління відходами та енергоефективності.

Водночас визначено низку можливих негативних впливів, які можуть мати як тимчасовий характер (шум, пил, локальні забруднення під час будівництва), так і довгострокові наслідки, якщо екологічна складова не буде врахована належним чином. Йдеться про ущільнення забудови, фрагментацію природних територій, зростання антропогенного тиску на прибережні зони та рекреаційні ресурси.

Для мінімізації ризиків рекомендовано враховувати принципи екологічної збалансованості під час прийняття управлінських рішень на всіх етапах реалізації Стратегії.

Таблиця 6.1

Ймовірні наслідки для довкілля та здоров'я населення від реалізації Стратегії

Оперативна ціль	Опис факторів впливу	Біорізноманіття		Земельні ресурси та ґрунти	Клімат	Атмосфер не повітря	Водні ресурси (у.ч. елементи Смарагдов ої мережі)	Матері- альні активи	Культурн а спадщина	Природоо хоронні території	Здоров'я населення	Транс- кордонні наслідки
		Флора	Фауна									
1.1. Ефективне, прозоре та відкрите міське врядування	Будівництво нових адміністративних будівель (ЦНАП) може спричинити локальне забруднення повітря в період виконання робіт. Витрати енергоресурсів без належної енергоефективності можуть підвищити викиди парникових газів. Урбанізаційний тиск на ділянки, що потенційно можуть мати екосистемне значення.						?					
1.2. Дієва взаємодія органів місцевої влади, інститутів громадянського суспільства та підприємницьких структур на засадах партнерства	У разі переважання економічних інтересів партнерів можливе ігнорування екологічних стандартів у процесі реалізації спільних ініціатив. Сприяння розвитку підприємництва без запровадження екологічних обмежень може призвести до посилення антропогенного навантаження, особливо у сфері торгівлі, логістики та виробництва. Недосконала організація партнерських акцій (ярмарки, фестивалі, форуми) може спричинити додаткове сміття, шум та забруднення територій.											
1.3. Розвиток громадянського	Проведення заходів без екоменеджменту (паперові носії,											

**Звіт СЕО Стратегії розвитку Білгород-Дністровської міської
територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на період до 2027 року з її реалізації**

суспільства	сувенірна продукція) може збільшити кількість побутових відходів. Можливе недотримання принципів екоосвіченості при організації публічних заходів. Недостатнє включення тем екологічної безпеки в діяльність громадських організацій – втрата потенціалу змін.											
2.1. Сталий просторовий розвиток та екологічна безпека громади	Потенційна фрагментація природних територій через розроблення нової містобудівної документації. Зростання щільності забудови без врахування природоохоронних зон. Посилення навантаження на транспортну інфраструктуру та відповідне забруднення повітря											
2.2. Якісна система надання комунальних послуг, благоустрій території громади, що орієнтовані на задоволення потреб мешканців міста	Модернізація інфраструктури може супроводжуватися будівельними відходами. Використання неекологічних матеріалів у благоустрої. Ризик підтоплень у разі нерівномірного розподілу навантаження на дренажну систему.						?					
2.3. Удосконалена транспортна система громади. Забезпечення розвитку мікромобільності	Збільшення кількості транспорту (навіть екологічного) може посилити тиск на дорожню мережу та повітря. Будівництво нових доріг — ущільнення ґрунтів, зменшення водопроникності. Недостатня інфраструктура для велосипедистів може знизити ефективність політики											

**Звіт СЕО Стратегії розвитку Білгород-Дністровської міської
територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на період до 2027 року з її реалізації**

	мікромобільності											
2.4. Сталий енергетичний розвиток громади	Будівництво нових енергетичних об'єктів може мати локальний негативний вплив – порушення ґрунтового покриву, тимчасове забруднення повітря та шумове навантаження на етапі монтажу об'єктів (сонячні електростанції тощо). Нерегульоване встановлення сонячних панелей або теплогенераторів у межах житлової забудови може спричинити перегрів мікроклімату, зменшення проникності води в ґрунт, тіньове навантаження, погіршення візуального середовища. Виведення з експлуатації старих джерел енергії без супровідної рекультивації може призвести до накопичення техногенних відходів, залишків мастил, металоконструкцій, що потребують спеціального поводження.											
2.5. Доступні, комфортні, безпечні умови проживання, відпочинку та дозвілля	Інтенсивне облаштування зон відпочинку (пляжі, бази, парки) без екологічного регулювання може спричинити витоптування зелених зон, погіршення стану ґрунтів, забруднення водойм. Будівництво нових житлових кварталів або об'єктів соціальної інфраструктури без достатнього озеленення і врахування водно-дренажної мережі може призвести до ущільнення територій, зменшення водопроникності,											

**Звіт CEO Стратегії розвитку Білгород-Дністровської міської
територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на період до 2027 року з її реалізації**

	ризик підтоплень. Фестивалі, святкові події, туристичні акції можуть супроводжуватися накопиченням ТПВ, шумовим забрудненням та додатковим транспортним навантаженням.											
3.1. Економічне зростання промислового виробництва та сфери послуг, для залучення інвестицій	Розвиток промисловості без системи екоконтролю – ризик збільшення викидів у повітря та воду. Ревіталізація територій без екологічної експертизи може призвести до погіршення стану ґрунтів. Перетворення територій під інвестоб'єкти може призвести до втрати зелених зон										?	
3.2. Захист економічних інтересів малого і середнього підприємництва	Спрощення умов для ведення бізнесу може призвести до відкриття об'єктів із підвищеним екологічним навантаженням (автомайстерень, кафе, складів тощо) без врахування їх впливу на довкілля. Активізація підприємницької діяльності (особливо у сфері торгівлі, переробки, харчування) може спричинити зростання кількості побутових, пакувальних та органічних відходів без належної системи їх обліку й утилізації. У разі недостатнього просторового планування можливе поступове скорочення зелених зон або забудова привабливих для бізнесу ділянок без дотримання екологічних обмежень.											
4.1 Відродження, збереження та розвиток культурно-історичної спадщини громади	Зростання туристичного потоку може спричинити навантаження на прибережні території. Реконструкції пам'яток без екооцінки – ризик шкоди навколишньому середовищу.											

**Звіт СЕО Стратегії розвитку Білгород-Дністровської міської
територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на період до 2027 року з її реалізації**

	Урбанізація історичних ареалів може призвести до витіснення природних елементів ландшафту											
4.2. Розвиток туристичного потенціалу	Збільшення кількості відвідувачів у прибережних зонах, історичних пам'ятках, парках може призвести до витоптування ґрунту, знищення рослинності, порушення середовищ існування місцевої фауни. За відсутності належної інфраструктури (урн, контейнерів, системи вивозу) активний туризм може супроводжуватись засміченням територій та погіршенням санітарного стану. Розвиток туристичних маршрутів та інфраструктури (готелі, бази, паркінги) може спричинити зростання автомобільного трафіку, шумове та атмосферне забруднення, особливо у прибережних районах.											

	Ймовірні значні негативні наслідки		Помірні негативні наслідки		Відсутність негативних наслідків або позитивні наслідки	?	Значення впливу не може бути оцінено з певністю
--	------------------------------------	--	----------------------------	--	---	---	---

РОЗДІЛ 7

ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Одним із ключових завдань стратегічної екологічної оцінки є визначення заходів, необхідних для запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків для довкілля та здоров'я населення, які можуть виникнути внаслідок реалізації документа державного планування. У контексті реалізації Стратегії розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади на період до 2027 року такі заходи є особливо важливими, оскільки обсяг запланованих перетворень охоплює просторовий розвиток, інженерну, соціальну, транспортну та екологічну інфраструктуру, що може істотно впливати на стан природного середовища.

У таблиці 7.1 узагальнено перелік стратегічних заходів, що безпосередньо спрямовані на нейтралізацію, мінімізацію або попередження можливих негативних впливів на довкілля та здоров'я населення, які можуть виникнути внаслідок реалізації Стратегії розвитку Білгород-Дністровської громади.

Для кожного з компонентів довкілля визначено відповідні дії, передбачені в оперативних цілях та заходах Стратегії. Зокрема, у сфері охорони атмосферного повітря передбачено розвиток екологічно чистого транспорту (електромобілів, громадського транспорту нового покоління) та створення умов для підтримки велосипедного руху, що дозволить знизити рівень забруднення та транспортного навантаження у місті.

Для поліпшення стану водних ресурсів і запобігання їх забрудненню Стратегією передбачено модернізацію інженерної інфраструктури, зокрема мереж водовідведення та очисних споруд. Аналогічні заходи спрямовані на раціональне використання земельних ресурсів, де покращення дренажної системи та благоустрій територій також знижують ризик підтоплень і деградації ґрунтів.

У сфері поводження з відходами акцент зроблено на створення якісної системи управління ТПВ, що включає роздільний збір, вивіз та потенційно переробку побутових відходів, що дозволить уникнути стихійних звалищ та зменшити навантаження на полігони.

Охорона біорізноманіття розглядається через призму раціонального використання культурно-історичної спадщини: поєднання екотуризму з охороною природних об'єктів дозволяє мінімізувати ризики витоупування територій, знищення фауни та флори.

З метою збереження здоров'я населення, Стратегія містить положення про впровадження соціального захисту, зокрема підтримку вразливих груп, а також заходи зі створення безпечного середовища проживання та відпочинку.

Особливу увагу приділено змінам клімату: передбачено оцінку вразливості територій до кліматичних змін і впровадження адаптивного планування. Це

дозволяє знизити ризики підтоплення, теплового навантаження, дефіциту водних ресурсів у перспективі.

Загалом таблиця 7.1 демонструє, що Стратегія передбачає системний підхід до пом'якшення потенційно негативного впливу на довкілля шляхом інтеграції екологічних пріоритетів у всі ключові напрямки розвитку громади.

Таблиця 7.1

Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків

Складові довкілля, в тому числі здоров'я населення	Заходи, які передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків передбачені Стратегією
Атмосферне повітря	2.3.4. Забезпечити розвиток екологічно-чистого автомобільного транспорту 2.3.2. Створити систему підтримки велосипедного руху у громаді
Водні ресурси (у т.ч. елементи смарагдової мережі)	2.2.1. Забезпечити модернізацію та інноваційний розвиток інженерної інфраструктури громади
Земельні ресурси	2.2.1. Забезпечити модернізацію та інноваційний розвиток інженерної інфраструктури громади
Відходи	2.2.3. Створення якісної системи управління відходами
Біорізноманіття	4.1.2. Забезпечити раціональне використання та популяризацію об'єктів культурно-історичної спадщини міста в туристичній діяльності
Здоров'я населення	2.5.3. Забезпечити ефективну систему соціального захисту населення та впровадження ветерано-орієнтованої політики
Зміна клімату	2.1.1. Забезпечити інтегрованість планування розвитку громади у т.ч. проведення оцінки ризиків та вразливості Білгород-Дністровської міської ТГ до зміни клімату

Загалом, запропоновані заходи є важливим кроком до сталого майбутнього громади, але їх ефективність значною мірою залежатиме від належного планування, виконання та моніторингу реалізації.

Серед іншого необхідно враховувати необхідність забезпечення збереження у довгостроковій перспективі природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі та вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі, що розміщені на офіційному сайті Ради Європи: <https://www.coe.int/en/web/bern-convention/emerald-viewer>

РОЗДІЛ 8

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ)

У рамках здійснення стратегічної екологічної оцінки (СЕО) проєкту Стратегії розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади до 2027 року було розглянуто кілька сценаріїв розвитку громади, що відображають можливі підходи до реалізації державної політики на місцевому рівні. Альтернативи оцінювалися з огляду на їх вплив на довкілля, здоров'я населення, соціально-економічну ефективність, а також з урахуванням положень методичних рекомендацій Міндовкілля щодо СЕО містобудівної документації. Розглянуті альтернативи:

Нульовий сценарій (відсутність реалізації Стратегії). Цей сценарій передбачає, що Стратегію не буде затверджено або вона залишиться нереалізованою. У такому разі громада функціонуватиме без системного бачення просторового, екологічного та економічного розвитку. Такий підхід може призвести до збереження поточних проблем – хаотичної забудови, деградації інфраструктури, збільшення екологічного навантаження, втрати біорізноманіття та відсутності комплексного підходу до адаптації до змін клімату (табл. 8).

Оптимістичний сценарій (повна реалізація Стратегії). У цьому варіанті Стратегія реалізується у повному обсязі, передбачаючи впровадження всіх запланованих програм, проєктів та заходів. Це дозволяє досягти комплексного ефекту: підвищити якість послуг, зменшити екологічні ризики, адаптувати громаду до кліматичних змін, активізувати місцеву економіку, покращити якість життя мешканців та забезпечити сталий розвиток. Цей сценарій визнається найбільш сприятливим з екологічної точки зору.

Адаптивний сценарій (часткова реалізація Стратегії). Цей варіант передбачає вибіркиму реалізацію окремих заходів, зумовлену обмеженим фінансуванням або інституційною спроможністю. За такого підходу громада отримує часткові позитивні зміни, проте без цілісного впливу. Існує ризик посилення дисбалансів між територіями, збереження неефективної інфраструктури, а також втрати можливостей для екологічної модернізації.

Порівняльний аналіз засвідчив, що оптимістичний сценарій повної реалізації Стратегії є найбільш виправданим як у соціальному, так і в екологічному контексті. Він забезпечує системний підхід до збереження довкілля, узгоджений з цілями національної та європейської екополітики, та відповідає принципам сталого розвитку.

Стратегічна екологічна оцінка проводилася відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» та з урахуванням Методичних рекомендацій Міндовкілля щодо здійснення СЕО документів державного

планування. Аналіз здійснювався на основі вивчення тексту Стратегії, Плану заходів, відповідної містобудівної, екологічної, демографічної та статистичної інформації, а також доповідей про стан довкілля в Одеській області.

Таблиця 8

Альтернативи, що розглядалися, та обґрунтування обраної альтернативи

№	Альтернатива	Ключові складові альтернативи	Ключові переваги та недоліки	Обрана альтернатива та її обґрунтування
1	Нульова альтернатива	Відсутність затвердженої Стратегії. Розвиток громади без цілісного плану.	Переваги: Збереження статус-кво, мінімальні витрати Недоліки: Відсутність системного розвитку, зростання екологічних і соціальних ризиків	
2	Альтернатива, що розглядається в проєкті Стратегії	Повна реалізація проєкту Стратегії з усіма передбаченими програмами, проєктами та заходами.	Переваги: Комплексний розвиток громади, покращення якості життя, екологічна стабільність Недоліки: Потреба у значних ресурсах і координації	
3	Альтернатива, запропонована у звіті про СЕО	Часткова реалізація заходів Стратегії з урахуванням обмежених ресурсів, акцент на адаптивному впровадженні.	Переваги: Гнучкість реалізації, реалістичність Недоліки: Обмежений ефект, нерівномірність змін, ризик втрати частини потенціалу	Рекомендується обрати альтернативу 3, оскільки вона дозволяє досягти ключових цілей розвитку громади за умов обмежених ресурсів, при цьому зберігаючи екологічну рівновагу та поступово впроваджуючи заходи, що мінімізують вплив на довкілля та здоров'я населення.

Процес включав:

- ✓ ідентифікацію потенційних впливів на компоненти довкілля;
- ✓ визначення найбільш уразливих територій та ресурсів;
- ✓ розроблення рекомендацій для зменшення або уникнення негативного впливу;

- ✓ оцінку узгодженості цілей Стратегії з чинними екологічними політиками;

- ✓ визначення системи моніторингу.

Ускладнення. У ході СЕО було виявлено низку обмежень, зокрема:

- ✓ недостатність детальної просторової інформації про природоохоронні території та стан окремих екосистем на рівні громади;

- ✓ відсутність локальних індикаторів моніторингу стану довкілля, які дозволили б оцінити ефективність заходів у динаміці;

- ✓ обмеженість технічних засобів та ресурсів для моделювання кумулятивних впливів, зокрема у сферах впливу на ґрунти, кліматичні ризики та біорізноманіття.

Зокрема, як зазначено в доповіді про стан навколишнього природного середовища Одеської області у 2023 році у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України, згідно з положенням пункту 1 Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану та стану війни» від 03.03.2002 №2115-IX фізичним особам, фізичним особам-підприємцям, юридичним особам під час воєнного стану або стану війни та протягом трьох місяців після його припинення надано право не подавати статистичну звітність. Враховуючі зазначене, частина респондентів скористалася правом і не в повному обсязі подавала до органів державної статистики статистичні звіти, що негативно вплинуло на репрезентативність статистичних даних та не уможливило формування повної та об'єктивної статистичної інформації.

Незважаючи на ці складнощі, оцінку було здійснено на основі наявних даних та з урахуванням принципу обережності.

РОЗДІЛ 9

ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час реалізації Стратегії, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» громада у межах компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет, *вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки* та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

Постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 р. № 1272 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення» визначає основні вимоги організації та здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

З метою забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля, у тому числі за станом здоров'я населення, громада визначає: зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу, та строки їх виконання; кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення; кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення; методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати; періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями; засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку.

Екологічні індикатори для моніторингу виконання Стратегії наведено в таблиці 9.1.

Таблиця 9.1.

Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання стратегії для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

№	Об'єкт моніторингу	Показники (індикатори)	Засоби і способи виявлення наслідків	Джерела інформації	Періодичність	Відповідальні органи
1	Атмосферне повітря	Концентрації основних забруднювачів (пил, діоксид азоту, оксид вуглецю, діоксид сірки)	Проведення інструментальних вимірювань та лабораторних досліджень повітря, аналіз результатів моніторингу, звернення громадян	Державна система моніторингу довкілля, Держекоінспекція, місцеві лабораторії Відділи міської ради (звіти про виконання заходів)	Щорічно	Відділи міської ради
2	Водні ресурси	Якість поверхневих та підземних вод (забруднювачі, біогенні речовини), стан прибережних смуг	Проби води, лабораторний аналіз, спостереження за станом прибережних смуг, інциденти забруднення	Держводагентство, Басейнове управління водних ресурсів, Держекоінспекція Відділи міської ради (звіти про виконання заходів)	Щорічно	Відділи міської ради
3	Земельні ресурси	Показники деградації ґрунтів (вміст гумусу, ерозія, забруднення)	Моніторинг агрохімічних показників, польові обстеження, супутниковий моніторинг, скарги громадян	Держгеокадастр, агрохімічні лабораторії Відділи міської ради (звіти про виконання заходів)	Раз на 5 років	Відділи міської ради
4	Відходи	Обсяги утворення, збирання, переробки та видалення відходів	Облік даних про утворення та видалення відходів, інспекційні перевірки, звернення населення	КП, що здійснюють вивезення відходів, відділ благоустрою	Щорічно	Відділ ЖКГ міської ради, комунальні підприємства
5	Біорізноманіття	Стан прибережних і природних екосистем, чисельність основних видів флори і фауни	Польові обстеження, спостереження за флорою і фауною, фото- і відеофіксація, наукові дослідження	Відділи міської ради (звіти про виконання заходів), наукові установи, НПП (за потреби)	Раз на 3-5 років	Відділи міської ради
6	Здоров'я населення	Рівень захворюваності, у тому числі на хвороби, пов'язані з факторами довкілля (органи дихання, онкологічні, інші)	Статистичний аналіз рівня захворюваності, опитування населення, медична статистика	МОЗ України, ДУ "Центр громадського здоров'я", місцеві медичні заклади	Щорічно	Відділи міської ради
7	Адаптація до зміни клімату	Впровадження заходів щодо зменшення вразливості громади до змін клімату	Аналіз виконання заходів адаптації, моніторинг кліматичних умов, відгуки населення та фахівців	Відділи міської ради (звіти про виконання заходів)	Щорічно	Відділи міської ради

Перш за все, реалізація стратегії розвитку громади потребує систематичного моніторингу її впливу на довкілля та здоров'я населення. Метою такого моніторингу є не лише відстеження змін, але й оперативне усунення несприятливих наслідків. Це дозволяє зберегти екологічну безпеку та сприяти сталому розвитку громади, забезпечуючи баланс між економічним зростанням та захистом навколишнього середовища.

Система моніторингу включає визначення кількісних та якісних показників стану довкілля, які відображають основні аспекти екологічного стану громади. Періодичність вимірювань і методи оцінки розроблені таким чином, щоб моніторинг був ефективним і своєчасним. Серед показників, що підлягають відстеженню, є рівень забруднення повітря, стан водних ресурсів, рівень озеленення, лісистість, стан ґрунтів і рівень захворюваності населення. Такий підхід забезпечує всебічну оцінку впливу стратегії на довкілля.

Законодавча база України зобов'язує громади щорічно публікувати результати моніторингу та вносити їх до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки. У разі виявлення негативних наслідків, що не були передбачені стратегією, повинні вживатися відповідні заходи для їх пом'якшення.

Також при реалізації Стратегії необхідно враховувати:

- формування, збереження та раціональне, невиснажливе використання екологічної мережі, яке регулюється Законом України «Про екологічну мережу України» (відповідно до пункту 4 статті 15 Закону України «Про екологічну мережу» регіональні та місцеві схеми формування екомережі, програми у сфері формування, збереження та використання екомережі є основою для розроблення усіх видів проектної документації при здійсненні землеустрою, розробці містобудівної документації, а також здійсненні господарської та іншої діяльності;

- при реалізації планованої діяльності забезпечується виконання вимог Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»;

- розміщення і будівництво об'єктів здійснюється відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 19.06.1996 № 173 «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів», який зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 24.06.1996 за №379/1404 (далі - ДСП № 173).

Резюме нетехнічного характеру

1) Стратегія розвитку Білгород-Дністровської міської територіальної громади на період до 2027 року та Плану заходів на період до 2027 року з її реалізації спрямована на створення безпечного та комфортного середовища для мешканців, покращення екологічної ситуації, розвиток енергоефективності та підвищення якості соціальних послуг. Документ узгоджений із національними, регіональними та міжнародними екологічними стандартами та інтегрує принципи сталого розвитку.

2)) Поточний стан довкілля громади характеризується значним природно-ресурсним потенціалом, але має ряд екологічних викликів, зокрема забруднення водних ресурсів, зростання рівня забруднення повітря та зменшення біорізноманіття. Без затвердження Стратегії прогнозується подальше погіршення екологічної ситуації, що матиме негативний вплив на здоров'я населення.

3) У ході реалізації заходів Стратегії можуть виникати як позитивні, так і негативні екологічні наслідки. Позитивний вплив пов'язаний із модернізацією інфраструктури, зменшенням втрат води, розвитком озеленення та підвищенням енергоефективності. Негативні наслідки можуть виникати під час будівництва та реконструкцій – це шум, пил, порушення ґрунтів і водовідведення.

4) Серед основних екологічних проблем громади визначено: забруднення повітря, водних ресурсів, порушення ґрунтів, накопичення ТПВ, втрати біорізноманіття, наслідки воєнних дій і зміни клімату. Для кожної з них у Стратегії запропоновані проєктні рішення з адаптації, відновлення, моніторингу та розвитку інфраструктури.

5) У Стратегії враховано зобов'язання України у сфері охорони довкілля: збереження біорізноманіття, управління відходами, адаптація до кліматичних змін, охорона атмосферного повітря і водних ресурсів. Заходи узгоджені з національними стратегіями, законами та міжнародними угодами, що свідчить про її екологічну орієнтованість.

6) Аналіз наслідків реалізації показав, що за умови дотримання екологічних вимог Стратегія матиме переважно позитивний ефект. Серед них – покращення інженерної інфраструктури, водовідведення, зменшення ТПВ, зростання якості послуг, підвищення адаптивності до змін клімату та захисту здоров'я населення. Водночас рекомендовано враховувати кумулятивні та вторинні впливи, уникати ущільнення забудови та фрагментації природних територій.

7) Для пом'якшення негативних наслідків у Стратегії передбачено низку заходів: розвиток екотранспорту, модернізація водної інфраструктури, створення якісної системи управління відходами, підтримка озеленення та

заходи з адаптації до кліматичних змін. Це дозволяє зменшити екологічне навантаження та покращити якість життя мешканців.

8) Було розглянуто декілька альтернатив реалізації Стратегії. Найбільш обґрунтованою визнано адаптивний підхід – поступова реалізація заходів із урахуванням обмежених ресурсів, що дозволяє уникати різких навантажень на довкілля і водночас досягати цілей розвитку громади. При цьому аналіз проводився з урахуванням обмежень, зокрема нестачі інформації та технічних ресурсів, пов'язаних із воєнним станом.

9) Для забезпечення екологічної безпеки передбачено щорічний моніторинг реалізації Стратегії. Визначено індикатори щодо стану атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунтів, відходів, озеленення та здоров'я населення. Це дозволить своєчасно реагувати на екологічні загрози та коригувати заходи розвитку.

Список використаних джерел

Закон України "Про стратегічну екологічну оцінку". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>

Методичні рекомендації щодо здійснення стратегічної екологічної оцінки містобудівної документації. Затверджені Наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 18 жовтня 2023 року № 705. URL: <https://mepr.gov.ua/nakaz-mindovkillya-705-vid-18-10-2023/>

Екологічний паспорт Одеської області. *Департамент екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації*. URL: https://ecology.od.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/ekologichnyj-pasport-regionu-2023-rik_compressed.pdf.

Щорічна доповідь про стан навколишнього природного середовища Одеської області у 2023 році. *Департамент екології та природних ресурсів Одеської обласної державної адміністрації*. URL: <https://ecology.od.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/region-dopov-pro-stand-nps.pdf>.

Інформаційна довідка. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-03/den-vody.pdf>.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

Аналітичний звіт «Базове дослідження стану та напрямів розвитку екологічної політики України та перспектив посилення участі організацій громадянського суспільства у розробці та впровадженні політик, дружніх до довкілля». Київ, 2019. 117 с. URL: https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2019/12/baseline-research_report_publishing-dec-2019.pdf.

Концепція реалізації державної політики у сфері промислового забруднення, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 №402 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/402-2019-%D1%80#Text>

Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

Аналіз впливу кліматичних змін на водні ресурси України. За даними сайту Екодія URL: <https://ecoaction.org.ua/vodnist.html>

Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 932 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2016-%D1%80#Text>

Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80#Text>

Аналіз впливу кліматичних змін на водні ресурси України (повний звіт за результатами проекту). / Сніжко С., Шевченко О., Дідовець Ю. // Центр екологічних ініціатив «Екодія», 2021, 68 с. URL: <https://ecoaction.org.ua/wp-content/uploads/2021/06/analiz-vplyvu-vodni-resursy-full.pdf>

Закон України «Про охорону земель» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>

Тимчук К. Вплив агровиробництва на екосистеми та здоров'я людей. Буковинський державний медичний університет URL: <http://surl.li/oilsb>

Екологічна відповідальність. Сайт Нафтогазу Укргазвидобування URL: <https://ugv.com.ua/uk/page/ekologichna-vidpovidalnist>

Закон України «Онови законодавства України про охорону здоров'я» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

Степанчук О.Ю., Мельник-Шамрай В.В. вплив сільського господарства на довкілля URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/40-1.pdf>

Як війна впливає на природу України та чому збереження й відновлення природних екосистем є важливим у повоєнному відновленні. За даними сайту Екодія <https://ecoaction.org.ua/iak-vijna-vplyvaie-na-pryrodu.html>

Райцен Є.О. Степанчук О.В., Степанчук І.М. Екологічні фактори і транспортно-планвальні характеристики міста URL: <http://surl.li/oilvw>

Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи. №1-2 (187-188) 2022. URL: https://razumkov.org.ua/images/journal/NSD187-188_2022_ukr_full.pdf

Білявський Г.О., Тимошенко М.М., Годовська Т.Б. Екологічна паспортизація кладовищ як ефективний важіль управління екологічною безпекою селітебних територій. Екологічні науки URL: <http://eco.j.dea.kiev.ua/archives/2012/2/13.pdf>

Hansjoerg P. Kunc, Rouven Schmidt. The effects of anthropogenic noise on animals: a meta-analysis. <https://doi.org/10.1098/rsbl.2019.0649>

Росіяни атакували Білгород-Дністровський район ракетами: частково зруйнована база відпочинку. *Район.Білгород*. URL: <https://bilhorod.rayon.in.ua/news/745832-rosiyani-atakuvali-bilgorod-dnistrovskiy-rayon-raketami-chastkovo-zruynovana-baza-vidpochinku>

Гончар І. Через російську атаку одесити залишились без світла, тепла й води (оновлено). *ГЛАВКОМ*. URL: <https://glavcom.ua/odesa/news/rosijani-vcherhove-zavdali-udaru-po-kritichnij-infrastrukturi-odesi-1047829.html>

Про затвердження Національного плану управління відходами до 2033 року та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2024-p#Text>

Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1567-2020-p#Text> (дата звернення: 07.05.2025)

Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0018525-21#Text> (дата звернення: 07.05.2025).